

SavunmaTR®

**TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ANLATILARI:
4 BİLEŞENLİ ANALİZ MODELİ**

Dr. Çağatay BALCI

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN ANLATILARI: 4 BİLEŞENLİ ANALİZ MODELİ

Dr. Çağatay BALCI

Giriş

Terör örgütleri, propaganda stratejileri ve bu stratejileri kapsamında işlev kazandırdıkları unsurların etkili bir biçimde kullanılabilmesi adına bir zemin ve çerçeveye gereksinim duymaktadırlar. Bu durum, genel ve objektif düzeyde söz konusu gereksinimin yansıması, propaganda olgusunun anlatılarla ilişkisinde karşılık bulmaktadır. Buna göre propaganda ve anlatı arasındaki nesne-zemin ilişkisi, propagandanın anlatıları yalınlaştırma ve kitlelere taşıma işlevi, propagandanın anlatı ve konjonktür uyumlaştırma işlevi gibi boyutlarda terör örgütlerinin propaganda stratejilerinin anlatısal zemin ihtiyacı somutlaşmaktadır.

Diğer yandan, terör örgütlerinin propaganda stratejilerinde anlatısal zemin gereksiniminin sübjektif ve spesifik boyutları daha belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu çerçevede terör örgütleri açısından anlatılar ilk olarak varlık gerekçesinin tesisi ve teminini mümkün kılmaktadır. Terör örgütleri, varoluşsal gayeleri, sebeplerini ve işlevlerini anlatılar yoluyla açıklamakta ve biçimlendirmektedirler. Bu bağlamda, terör örgütlerinin anlatılarında örgütün varlığına ilişkin olarak sıklıkla kendisini gösteren “kaçınılmazlık, gereklilik ve zorunluluk” vurgularını bu kapsamda anlamlandırmak mümkün hale gelmektedir.¹ Söz konusu bu vurgular, terör örgütlerinin anlatısal zemin gereksinimine dair ikinci ana boyut olan “alternatif özne ve iddia” boyutuna da işaret etmektedir.

Alternatif özne imajı ve alternatif iddia, terör örgütleri açısından anlatıların sahip olduğu işlevler bağlamında açıklayıcı bir yere sahiptir. Tilly'nin toplumsal hareketlerin doğasına ilişkin olarak ortaya koyduğu görüşlerde önemli bir yer tutan söz konusu kavramlar, toplumsal hareketlerin kendilerini, mevcut sistem ve yerleşik anlatılara alternatif olarak konumlandırma arayışlarını ifade etmektedir.² Bu bağlamda Tilly, toplumsal hareketlerin alternatif özne ve iddia konumuna sahip olmaları ile birlikte kabul görme ve başarı olasılıklarının arttığını vurgulamaktadır.³ Benzer biçimde terör örgütleri açısından da bu durum ciddi bir gereklilik ve gereksinim boyutuna işaret etmekte; terör örgütleri kendilerini,

¹ Daniel Leonard Bernardi ve diğ., *Narrative Landmines: Rumors, Islamist Extremism, and the Struggle for Strategic Influence*, (New Jersey: Rutgers University Press, 2012), 11-20.

² Charles Tilly, *From Mobilization to Revolution*, (New York: Random House, 1978), 202, 205.

³ a.g.e., 202, 205.

kitlelere yönelik olarak, mevcut toplumsal ve siyasal sisteme alternatif teşkil eden bir iddianın öznesi olarak sunabilmektedirler.⁴ Bu noktada, alternatif özne konumu ve alternatif iddia gereksiniminin, terör örgütlerinin anlatısal zemin ihtiyacı ile ilişkisi açık bir biçimde kendisini göstermektedir. Yine bu ilişki ile örüntülü bir biçimde, terör örgütleri açısından anlatıların bir “rıza üretim aracı” olarak işlev gösterdiğini savunmak da mümkündür. Gramsci’nin hegemonya olgusunu açıklamak amacıyla ortaya koyduğu şiddet+rıza=hegemonya formülasyonu, salt şiddetin ve şiddet araçlarının kitleler üzerinde tahakküm ve etki yaratmak için yeterli olmadığı, bu araçlarla birlikte kitlelerin bilişsel düzeyde de etkilenecek toplumsal ve siyasal sisteme yönelik “rıza” ve destek göstermelerinin gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır.⁵ Bu durum, kitleler üzerinde tahakküm ve etki yaratmayı amaçlayan yapılar olarak terör örgütleri açısından da geçerlilik taşımaktadır. Başat olarak şiddet ve şiddet eylemleri ile kitlelerde etki yaratmayı ve bu yolla tahakküm inşa etmeyi amaçlayan terör örgütleri açısından değerlendirildiğinde anlatılar, şiddet eylemlerinin tamamlayıcısı olan rıza üretim araçları olarak işlev göstermektedir.⁶ Terör örgütleri, şiddet ve rıza üretim aracı olarak anlatıların eş güdüm içerisinde araçsallaştırılmasıyla birlikte, kitlelerin mevcut toplumsal ve siyasal sisteme duydukları meşruiyet algısından, devlet otoritesine yönelik olarak benimsenen güven ve kabulden uzaklaştırılmasını hedeflemektedir. Bununla birlikte, söz konusu uzaklaşmanın tesis edilebildiği kitleler açısından, diğer örgütler tarafından temsil edilen “alternatif özne ve iddia”ların da etkisizleştirilmesi sonucunda terör örgütleri “örgütsel hegemonya” durumu yaratabilmektedirler. Mevcut siyasal ve toplumsal sisteme, devlet otoritesine ve diğer alternatif özne ve iddialara yönelik inanç, kabul ve meşruiyetin zedelendiği, ilgili terör örgütünün otorite ve meşru güç olarak destek kazanmaya başladığı “örgütsel hegemonya” durumu her terör örgütü açısından nihai hedef ve önceliklerden bir tanesini oluşturmaktadır.

Son olarak terör örgütlerinin anlatı ihtiyacında etkili olan bir diğer boyutu ise radikalleşme olgusu bağlamında açıklamak mümkündür. Kruglanski ve arkadaşları, radikalleşme olgusu ve bireylerin radikalleşme süreçleri bağlamında 3 temel unsur belirleyerek “3N” olarak kavramsallaştırılan bir bakış açısı ortaya koymuşlardır.⁷ Bu bakış açısında göre radikalleşme süreçlerinde, bireylerin önem arayışını ifade eden “needs” (ihtiyaçlar), 2) bireylerin, benzer

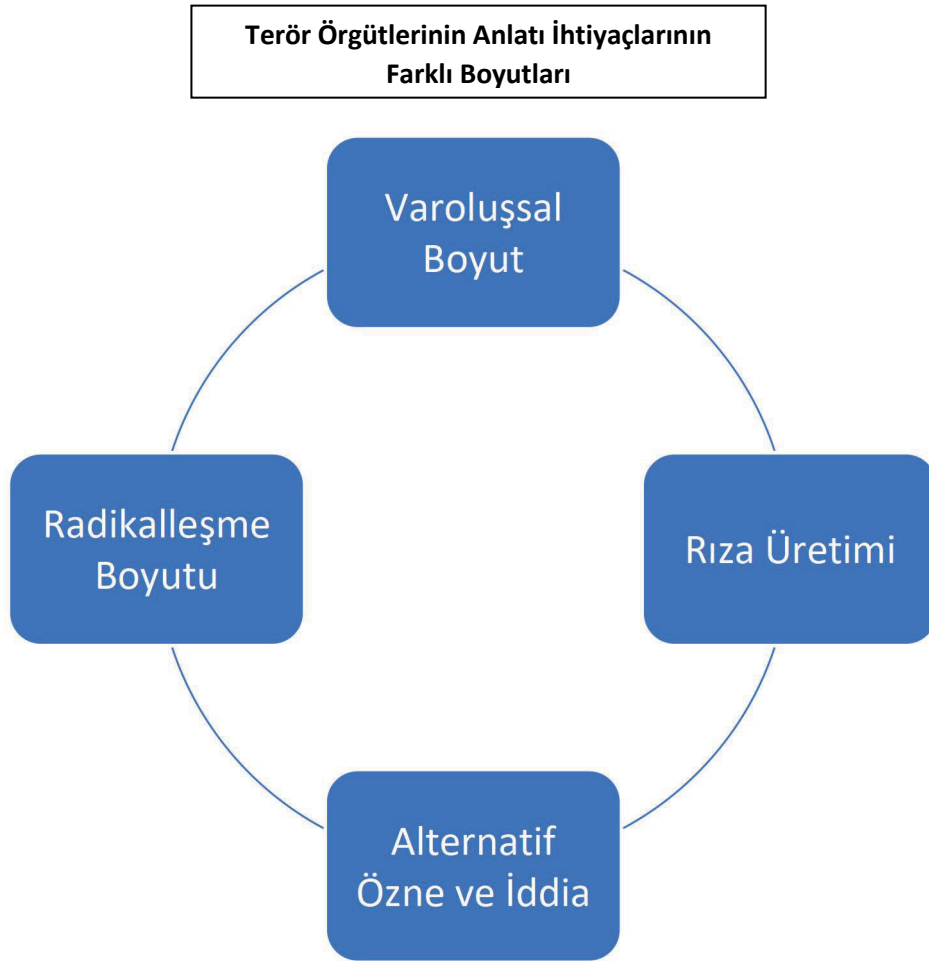
⁴ J. Bowyer Bell, *The Dynamics of the Armed Struggle*, (London: Frank Cass Publishers, 1998), 38-45.

⁵ Mehmet Akif Okur, “Gramsci, Cox ve Hegemonya: Yerelden Küresele, İktidarın Sosyolojisi Üzerine”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, C.12, S.46, (2015): 137.

⁶ Hannah Arendt, *Şiddet Üzerine*, çev. Bülent Peker, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014), 61, 64.

⁷ Ariel W. Kruglanski, Jocelyn J. Bélanger, Rohan Gunaratna, *The Three Pillars of Radicalization: Needs, Narratives, And Networks*, (New York: Oxford University Press, 2019), 25, 42, 54.

bilişsel yapı ve ihtiyaçlara sahip olan kişilerle oluşturduğu ağları ifade eden “networks” (ağlar) ve son olarak “narratives” yani anlatıların başat rol oynadığı savunulmaktadır.⁸ Bu noktada anlatılar öncelikle, bireylerin radikal gruplara yönelik ilgi ve sempatisini sağlayan; bireye alternatif bir zihin haritası sunan ve nihayet bireyin, aynı anlatı doğrultusunda zihin haritasına sahip olan radikal ağlarla buluşmasını temin eden bir araç niteliği göstermektedir. Bu durum terör örgütleri açısından anlatıların özellikle eleman, sempatican kazanma ve toplumsal taban oluşturma bağlamında sahip olduğu işleve de işaret etmektedir. Bu işlev terör örgütlerinin anlatı ihtiyacının radikalleşme boyutunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

1. Terör Örgütlerinin Anlatılarının Temel Nitelikleri

Terör örgütlerinin anlatılara yönelik gereksinim boyutlarının açıklanmasının ardından, söz konusu anlatıların temel niteliklerinin ortaya konması da bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaçla terör örgütlerinin anlatılarında öne çıkan istisnai yönler ışığında, bu

⁸ a.g.e., 25, 42, 54.

anlatıların işlev ve nitelikleri değerlendirildiğinde, daha net ve belirgin bir görünüm elde edilebilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu niteliklerden ilki olarak terör örgütlerinin anlatı ihtiyacı boyutlarında da kendisini gösteren alternatif anlatı-karşı anlatı niteliğini göstermek mümkündür. Terör örgütlerinin anlatıları, mevcut veya yerleşik siyasal ve toplumsal yapıya yönelik olarak bir meydan okuma zemini yaratmaktadır. Bu durum, söz konusu anlatıların, mevcut veya yerleşik değer, norm ve kabullere karşıtlık işlevine sahip olması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Bu durum, terör örgütlerinin anlatılarının, söz konusu meydan okuma işlevini gösteren unsurlarla biçimlendirilen karşı-anlatı niteliğine sahip olmasını beraberinde getirmektedir.

Diğer yandan mevcut ve yerleşik değer, norma veya kabullere yönelik karşıtlık ve meydan okuma ile birlikte, terör örgütlerinin anlatıları, bu unsurlardan farklılaşan ve ayırt edici öğeler barındıran alternatif anlatı niteliğine de sahiptirler. Bu doğrultuda terör örgütleri, yıkımını veya işlevsizleştirilmesini amaçladıkları değer, norm ve kabullere paralel perspektif ve tasavvurlar ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Bu arayış ve çaba, terör örgütlerinin anlatılarındaki bir diğer nitelik boyutuna işaret etmektedir. Yapı-söküm ve hakikat iddiası olarak tanımlanabilecek olan bu nitelik boyutunda, mevcut ve yerleşik değer, norm ve kabullere yönelik eleştirel bir yaklaşım iddiasıyla, söz konusu olgular, geniş topluluklar için yararsız, işlevsiz, zararlı, aldatıcı/yanıltıcı ve bir istismar aracı biçiminde imgenlenmektedir. Alternatif anlatı niteliği ile bu anlamda etkileşime sahip olan yapı-söküm ve hakikat iddiası niteliğine göre terör örgütlerinin anlatıları, söz konusu olumsuz sıfatlar ve özelliklerle imgenlenen unsurlara karşılık olarak, geniş toplulukların yararına, değerli ve gerekli sıfatları ile anılan yeni ve farklı öğeler sunulmaktadır.

Rothenberg ve Müller'e göre bu durum, terör örgütlerinin anlatılarının inşa, meşruiyet ve dönüşüm boyutlarında sahip oldukları işlevler çerçevesinde açıklanabilmektedir. Buna göre terör örgütlerinin anlatıları, mevcudun yıkımı ve değersizleştirilmesi, yeni inşa zeminin oluşturulması, bu zeminde oluşturulan anlatının meşruiyet kaynağı olarak sunulması ve bununla birlikte geniş toplulukların dönüşümüne hizmet etmektedir.⁹ Bu süreçte, inşa ve meşruiyet tesisi safhalarında yeni paradigma seti yaratımı kendisini göstermekte; bu doğrultuda olgu, durum, olay ve kurumlara ilişkin temel anlayış ve kavrayış biçimleri farklılaştırılmaktadır.¹⁰ Söz konusu yeni paradigma seti ise terör örgütlerinin anlatılarının bir diğer niteliği olan dikotomik yaklaşım ile şekillenmektedir.

⁹ Liane Rothenberger, Kathrin Müller, Ahmed Elmezeny, "The Discursive Construction of Terrorist Group Identity", *Terrorism and Political Violence*, C.30, S.3, (2018): 439-440.

¹⁰ Erdoğan ve Alemdar, *a.g.e.*, 306.

Terör örgütlerinin anlatılarında kendisini gösteren dikotomik yaklaşım göstergebilimsel dörtgen (semiological square) adı verilen kavramsallaştırma çerçevesinde daha açıklayıcı bir niteliğe kavuşmaktadır. Bu kavramsallaştırma, olgu, olay ve durumlar arasındaki karşıtlık ve benzerlik ilişkisinin boyutlarından hareketle, bu karşıtlık ve benzerliklerinin ifade düzeyleri ve biçimlerine odaklanmaktadır.¹¹ Örneğin, göstergebilimsel dörtgene göre, güzel kavramı, sahip olduğu anlam evreninde, güzel olmayan, çirkin ve çirkin olmayan kavramları ile etkileşim içindedir.¹² Bu bağlamda, güzel kavramı ile ilişkili bir tasvir veya anlatıda, söz konusu üç farklı alternatif kavram ile dikotomik ilişki kurulabilmektedir. Bu çerçevede ele alındığında, terör örgütlerinin anlatılarında, söz konusu dikotomik kurgunun mutlak karşıtlık arz eden kavramlar doğrultusunda inşa edildiği anlaşılabilir. Ara veya düşük düzey karşıtlık arz eden seçeneklerin geri plana itildiği bu mekanizma, terör örgütlerinin yeni paradigma seti inşalarında başat bir işleve sahip olmaktadır.

Terör örgütlerinin inşa ettikleri söz konusu paradigma setleri, terör örgütlerinin anlatılarının bir diğer temel boyutu olan “sorun ve çözüm kalıpları” ile daha fazla anlam kazanmaktadır. Terör örgütlerinin anlatıları, bu açıdan ele alındığında, motivasyonel temeller farklılık teşkil etmeksizin, birtakım ortak “sorun ve çözüm” kalıplarının yer aldığı yapılar olarak biçimlenmektedirler. Simmons’a göre ilgili sorun kalıpları temel olarak özgürlük, eşitlik ve adalet, savunma, onur-şeref-öz değere olguları ile bir anlam evreni yaratmakta; bu evren içerisinde adaletsizlik, eşitsizlik, baskı, yoksulluk ve yoksunluklar, saldırganlığa maruziyet, toplumsal cinsiyet en fazla öne çıkan unsurlar olmaktadır.¹³ Buna göre söz konusu olgular ve unsurlar, “maruz kalanlar”, “sorun yaratıcılar” (suçlular), sorunu sürdürenler ve yeniden üretenler, sorunların yeniden üretim koşulları (gerçek kişi ve kurumlar ile olgular), sorunların yarattığı durumlara karşı çıkanlar ve bunların çözüm yolları düzleminde somutlaştırılmaktadır. Terör örgütlerinin anlatılarında ise, söz konusu anlam evrenini oluşturan olgu ve unsurlar, örgütün temsil iddiasında bulunduğu topluluk, ilgili topluluğa ilişkin saptamalar ve siyasal şiddetin, radikal siyasal ve toplumsal değişimin ideal çözüm yolu biçiminde sunumu yer almaktadır. Bununla birlikte Simmons, ilgili anlam evreninde savunma olgusunun da tamamlayıcı bir işleve sahip olduğunu vurgulamaktadır.¹⁴ Buna göre, diğer olgu ve unsurlar sorun tespit kalıbı çerçevesinde bağlam kazanırken, savunma olgusu, sorun tespiti ve çözüm yolu idealleştirmesini birbirine eklemektedir.

¹¹ Rifat, *a.g.e.*, 105-106.

¹² *a.g.e.*, 105-106.

¹³ Solon Simmons, *Root Narrative Theory and Conflict Resolution*, (New York: Routledge, 2020), 5.

¹⁴ *a.g.e.*, 5.

Terör örgütlerinin anlatıları açısından bu durum güvenlikleştirme teorisi çerçevesinde kurulabilecek olan benzeşim ile daha açıklayıcı bir niteliğe kavuşmaktadır. Baysal'a göre terör örgütleri, devlet dışı aktör niteliğine sahip olmalarına rağmen, tıpkı devletler gibi, güvenlikleştirme uygulamalarına başvurabilmektedirler.¹⁵ Bu noktada terör örgütleri, temsil iddiasında buldukları topluluğu bir referans objesi olarak konumlandırmakta, bu referans objesinin varoluşsal tehditle karşı karşıya olduğuna dair bir algı ve meşruiyet zemini oluşturmaya çalışmakta, nihayet “koruyucu güç” imajı doğrultusunda siyasal şiddeti ve terörizmi bir savunma ve acil tedbir seçeneği olarak sunmaktadırlar. Bu durum, terör örgütlerinin anlatılarında savunma olgusunun diğer olgu ve unsurlarla etkileşimini daha net bir biçimde göstermektedir.

Terör örgütlerinin anlatılarında kendisini gösteren diğer bir nitel husus global anlatı niteliğidir. Genel tanım ve anlamı ile küresel ve yerel değer, olgu, kabul veya kavramların sentezlenme/iç içe geçme sürecini ifade eden globalizasyon kavramı, küreselleşme sürecine dair yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Buna göre küreselleşme süreci ile birlikte, küresel olgu veya değer olarak kabul edilen unsurlar ile yerel unsurlar arasındaki sınırların muğlaklaştığı; söz konusu unsurların birbirinden ayrıştırılamaz yapısal bir nitelik kazanmaya başladığı ileri sürülmekte, bu durumun somut karşılıkları ise “global olgu, değer, unsur, marka vb.” biçiminde adlandırılabilir. Bu adlandırma terör örgütlerinin anlatıları içinde uygun ve geçerli bir nitelik taşımaktadır. Zira terör örgütlerinin anlatıları, örgütün, sorun ve çözüm kalıplarının, dikotomilerin, evrensel ve yerel bağlamın sentezlendiği bir yaklaşım çerçevesinde değerlendirildiği yapılar olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu durum en net biçimde terör örgütlerinin anlatı inşacıları bağlamında gözlemlenebilmektedir. Terör örgütlerinin kurucu liderleri veya münferit örneklerde kurucu kadrolarını ifade eden anlatı inşacıları, örgütsel yaşam evreleri yaklaşımı çerçevesinde, terör örgütlerinin eylem öncesi ve örgütlenme/ideolojik grup döneminde anlatı inşasını gerçekleştirmektedirler. Bu süreçte terör örgütlerinin anlatı inşacıları evrensel ve yerel değer, olgu ve kabuller arasında bir ilişki kurarak anlatıları şekillendirmektedirler. Bu bağlamda söz konusu anlatı inşacıları, evrensel değer, olgu, kabullerin ve bir takım felsefi doktrinlerin, öznel yorumlarla biçimlendirilen yerel çözümler ile buluşturma rolleri dolayısıyla kurucu anlatıcı ve taşıyıcı/sunucu anlatıcı niteliklerini sentez olarak kendilerinde barındırmaktadırlar. Bu durum aynı zamanda terör örgütlerinin anlatılarının “globalize anlatı” niteliğini

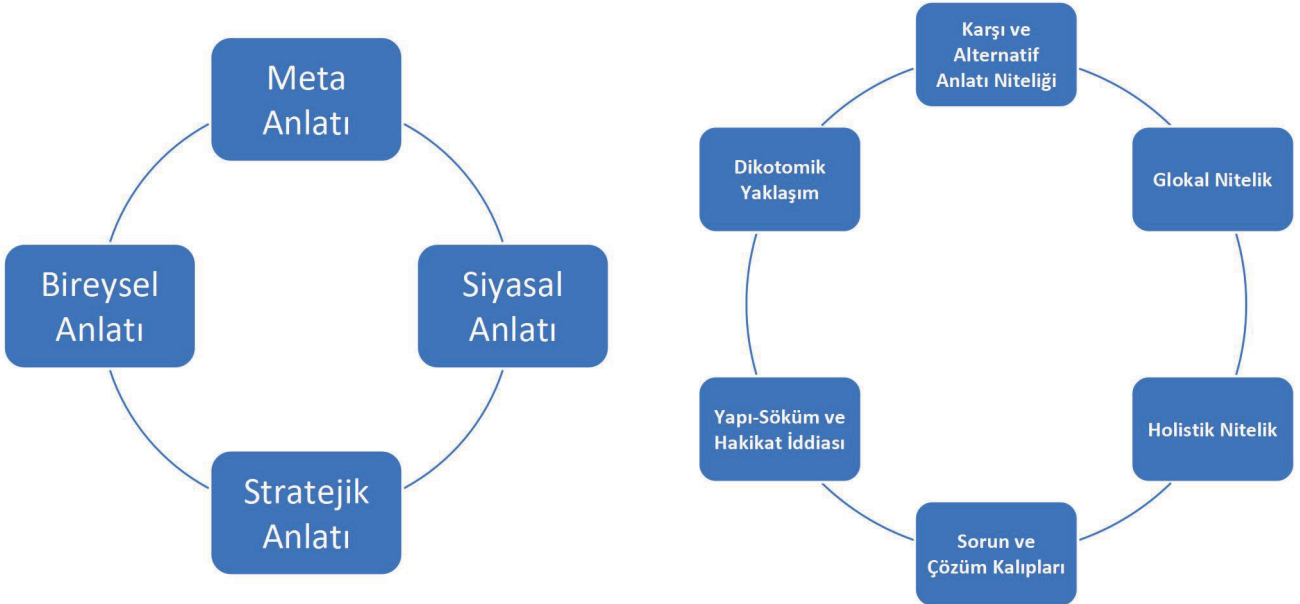
---

¹⁵ Başar Baysal, *Securitization and Desecuritization of FARC in Colombia*, (Pennsylvania: Lexington Books, 2019), 70-84.

yansıtmaktadır.

Terör örgütlerinin anlatılarının global niteliği aynı zamanda bu anlatıların holistik niteliği bağlamında da kendisini göstermektedir. Terör örgütlerinin anlatılarının global niteliği; evrensel ve yerel olguların sentezlendiği kurgu biçimi, bu yapıların 4 farklı anlatı türünün bileşimi olarak inşa edilmesi bağlamında farklı bir boyutta yansıma bulmaktadır.¹⁶ Meta anlatılar, siyasal anlatılar, stratejik anlatılar ve bireysel anlatılardan oluşan terör örgütlerinin anlatı yapıları bu bağlamda holistik nitelik taşımaktadırlar. Laswell ve Blumenstock'un terör örgütlerinin propaganda faaliyetlerinde biçimlendirdikleri tema belirlenimi bağlamında ortaya koyduğu evrensel-yerel, genel-spesifik ayrımlarının zeminleri ve izdüşümleri olarak değerlendirilebilecek olan farklı anlatı tiplerinin etkileşim içinde bir araya getirilmesi terör örgütlerinin anlatı yapılarını tamamlamaktadır.¹⁷ Bu noktada, "X terör örgütünün anlatısı" ifadesinin karşılığı, tek bir anlatı tipine indirgenemez ve bir anlatı tipi ile sınırlandırılmaz durumdadır. Bunun aksine, herhangi bir terör örgütünün anlatısı, söz konusu örgütün esas aldığı meta, siyasal, strateji ve bireysel anlatıların oluşturduğu bütüne işaret etmektedir.

Terör Örgütlerinin Anlatılarını Oluşturan Bileşenler ve Temel Nitelikler

¹⁶ Tompkins, *a.g.e.*, 9-12.

¹⁷ Laswell ve Blumenstock, *a.g.e.*, 111,112.

2. Meta Anlatılar

Terör örgütlerinin, 4 farklı bileşenden oluşan holistik yapıları açısından, bu anlatılara global niteliğini atfedilen temel bileşenlerin başında meta anlatılar gelmektedir. Meta anlatılar terör örgütlerinin, dünya ve insanlık tarihine ve gelişim sürecine dair temel yorum ve kabullerini teşkil etmektedir. Bu bağlamda söz konusu anlatılar, insanlığın varoluş, gelişim ve değişim dinamiklerine ilişkin, evrensellik ve nesnellik iddiasını yansıtan, ilkesel varsayım ve yorumları içermektedir. Terör örgütlerinin meta anlatıları bu çerçeveden ele alındığında, 1) İnsanlığın varoluşsal koşulları ve dinamikleri nelerdir?, 2) İnsanlığın ve dünya tarihinin gelişim evreleri ve işleyiş kodları nelerdir?, 3) İnsanlığın gelişim ve değişimini ortaya çıkaran ana olgular ve belirleyici faktörler nelerdir? sorularına yanıt sunma iddiasına sahip yapılar olarak belirlemektedir. Bu yapılar, birtakım felsefi görüş ve doktrinleri bir referans veya esin kaynağı haline getirebilmektedirler.¹⁸ Fakat bu durum, ilgili felsefi görüş veya doktrinlerin başlı başına siyasal şiddet kaynağı niteliğine sahip olmadığı gerçeğini gözlemlemelidir. Bunun yerine, ilgili felsefi görüş veya doktrinlerin, terör örgütlerinin anlatı inşacıları tarafından, seçili okuma ve eklettik bir yaklaşımla biçimlendirilmesi sonucunda, terör örgütlerinin meta anlatılarına zemin teşkil edebilecek unsurlara dönüştürülebildiğini söylemek mümkündür.

Terör örgütlerinin meta anlatıların, dünya tarihi ve insanlığın varoluş ve gelişim dinamiklerine yönelik açıklama, anlamlandırma ve konumlandırmalarında en geniş, kapsayıcı ve genel biçimler ve ifade biçimleri yer almaktadır.¹⁹ Bu çerçevede ilk olarak kendisini gösteren husus geniş grup kimliği ifadelerinin kullanımınıdır. Bu bağlamda, evrensel düzeyde insan toplulukları iki veya üç farklı kolektif kimlik ekseninde tanımlanırken, bu kolektif unsurların her birine olumlu ve olumsuz sıfat ve işlevler atfedilmektedir.²⁰ Bu bağlamda, insanlığın gelişim ve değişim dinamikleri ile bu kolektif kimlikler arasında bağıntı kurularak, söz konusu geniş yapılar arasındaki mücadele veya işbirliklerinin temel belirleyiciliğine yapılan vurgular sıkça gözlemlenmektedir.

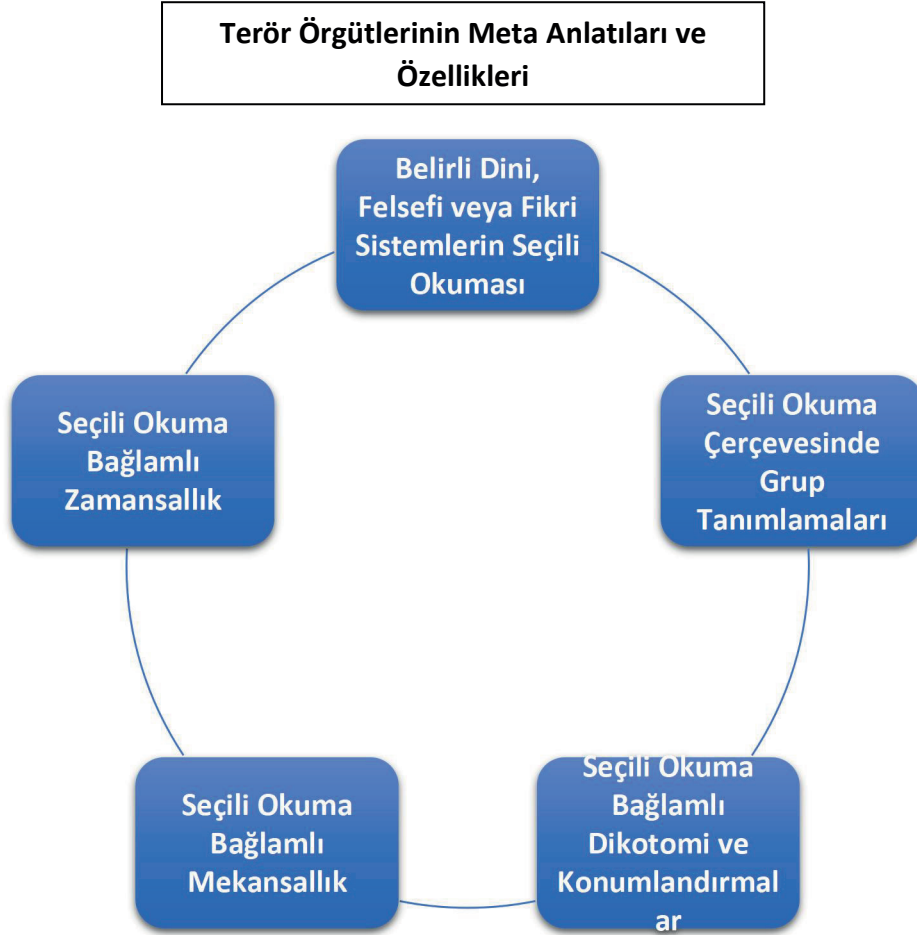
Diğer yandan, geniş grup kimliklerinin birer özne olarak belirlenmesinin ardından, bu kimliklere atfedilen olumlu ve olumsuz sıfat ve işlevler doğrultusunda olgu, olay, durum ve yapılar çerçevesinde dikotomik anlamlandırma ve açıklamalar oluşturulmaktadır. Bu

¹⁸ Tompkins, *a.g.e.*, 10.

¹⁹ R. Bennett Furlow, H. L. Goodall, Jr., "The War of Ideas and the Battle of Narratives: A Comparison of Extremist Storytelling Structures", *Cultural Studied and Critical Methodologies* C.11, S.3, (2011):216. 223

²⁰ Gordon W. Allport, *Önyargının Doğası*, çev. Nur Nirven, (Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları, 2016), 73-77.

bağlamda, belirli geniş gruplar, olumlu imge ve niteliklerle donatılırken, diğer geniş gruplar ise karşıt ve olumsuz imgelerle bir arada anılmaktadırlar. Örneğin, belirli geniş gruplar, insanlık tarihinde ve gelişiminde, savaşlar, saldırganlık, egemenlik ve iktidar, baskı, haksızlık ve adaletsizliğin kaynağı ve öznesi olarak konumlandırılırken, diğer geniş gruplar bu olumsuz olay, olgu ve durumlardan etkilenen ve bunlara maruz kalan zayıf, edilgen, güçsüz topluluklar olarak konumlandırılmaktadırlar.

Bu konumlandırmalar aynı zamanda insanlık tarihi ve gelişimine ilişkin yapı sökülüm ve hakikat iddiasını da içermektedir. Buna göre terör örgütleri, meta anlatıları yoluyla, evrensel norm ve değer olarak kabul edilen pek çok yerleşik algı ve kabule meydan okuma eğilimi göstermektedirler. Bu eğilim, geniş grup kimliklerine atfedilen niteliklerin, çeşitli olgu, olay, durum veya yapılara da uygulanması ile birlikte, bu unsurların evrensel düzeyde yararsız, işlevsiz, zararlı, aldatıcı/yanıltıcı işlevlere sahip olduğu yönünde bir yapı sökülüm ve hakikat iddiasını beraberinde getirmektedir. Yine bu çerçevede oluşturulan belirli sorun tespit kalıpları ve geniş grup kimlikleri ekseninde sorunlar, maruz kalanlar”, “sorun yaratıcılar” (suçlular), sorunu sürdürenler ve yeniden üretenler, sorunların yeniden üretim koşulları,

sorunların meydana getirdiği olumsuz durumlara karşı çıkanlar şeklindeki konumlandırmalar da terör örgütlerinin meta anlatılarının ayrılmaz parçaları haline getirilmektedirler.

3. Siyasal Anlatılar

Terör örgütlerinin anlatılarını meydana getiren ikinci temel bileşen olan siyasal anlatıları, meta anlatılarda esas alınan ve öngörülen dikotomik ve konumlandırmaların yerele taşınması işlevini üstlenen; meta anlatıların spesifik hale getirilmesini sağlayan bileşenler olarak ifade edilebilmektedir. Bu bağlamda terör örgütlerinin siyasal anlatıları, terör örgütlerinin anlatılarının global niteliği çerçevesinde “yerel” boyutu temsil etmekle birlikte, anlatı inşacılarının kurucu ve taşıyıcı rollerini de en somut biçimde yansıtan unsurlardır.²¹ Meta anlatılarda en geniş biçim ve boyutlarıyla kendisini gösteren grup kimliği tanımlamaları, sorun tespit kalıpları, yapı sökümleri ve hakikat iddiası gibi özellikleri söz konusu geniş ve muğlak formlardan çıkararak daha belirgin bir niteliğe kavuşturan siyasal anlatılar bu anlamda önemli bir yapı oluşturmaktadırlar.

Meta anlatıların yerele taşınması sürecinde terör örgütlerinin siyasal anlatıları çerçevesinde gözlemlenen öncelikli husus, grup kimliklerinin “biz ve onlar” dikotomisini yansıtan biçimde iç grup ve dış grup bağlamlarında ortaya konmasıdır. Bu çerçevede iç grup tanımlamaları, terör örgütlerinin temsiliyet, koruyuculuk ve öncülük iddialarına muhatap olan geniş toplulukları esas almaktadır. Ümmet, ulus, sınıf, etnik veya mezhepsel kimlik gibi farklı kimlik tiplerinden oluşabilen iç grup tanımlamaları, terör örgütlerinin siyasal anlatılarında yer bulan “biz” kavramının içini dolduran bir ögedir.²² Bu noktada terör örgütleri, “biz” kavramının ve iç grup tanımlamasının odağı haline getirdiği topluluklar özelinde belirli yorumlamalar ortaya koymaktadırlar. Bu yorumlamalar, referans noktası olarak kabul edilen ilgili topluluğun tarihi ve yapısal niteliklerini kapsamaktadır. Fakat bu durum aynı zamanda önemli bir ayrışma noktasının da göz ardı edilmemesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütlerinin siyasal anlatılarında, iç grup olarak kabul edilen farklı topluluk veya grup kimliklerine ilişkin tarihsel veya yapısal yorum ve savlar, objektif ögeler içerebilmesine rağmen objektif nitelikten uzak, terör örgütlerinin anlatı inşacılarının öznel perspektiflerinin ürünleri olarak ortaya konmaktadırlar.²³

İç grup tanımlamalarını oluşturan tarihsel ve yapısal yorumlarda söz konusu iki unsur iç içe geçmiş bir biçimde detaylandırılmaktadırlar. Buna göre, terör örgütleri, siyasal anlatılar

²¹ Tompkins, *a.g.e.*, 11.

²² Allport, *a.g.e.*, 49-55.

²³ Karyn Stapleton, John Wilson, “Telling The Story: Meaning Making in A Community Narrative”, *Journal of Pragmatics*, 108, (2017): 61-63.

kapsamında temsiliyet iddiasına sahip oldukları topluluğun tarihsel süreçte varoluş ve gelişim evrelerine ilişkin olarak belirli savlar ortaya koymakta, aynı şekilde, ilgili topluluğun antropolojik ve sosyolojik nitelikleri hakkında da öznel çözümler gerçekleştirmektedirler. Bu anlatı inşası sürecinde terör örgütleri aynı zamanda kolektif bellek inşasına yönelmektedirler.²⁴ Bu yönelim, ilgili topluluğun geçmişinde yer alan belirli objektif olay ve durumların seçili travma veya seçili zafer haline getirilmesi, bu öğelerin kolektif hatırlama/geri çağırma unsurları olarak konumlandırılmasını sağlamaktadır.²⁵ Bu unsurlar doğrultusunda şekillendirilen iç grup tanımlaması, Hodgkin ve Radstone'a göre "şimdideki geçmiş" (the past in the present) kavramından hareketle, geçmişe dair anlatıların bugünü ve kimlikleri biçimlendirme rolüne işaret etmektedir.²⁶

İç gruba yönelik söz konusu tanımlamaların ardından, "biz" kavramının karşıtı olarak konumlandırılan "onlar" kavramını şekillendiren dış grup tanımlamaları bu zemin üzerine inşa edilmektedir. Bu noktada, dış grup tanımlamalarında "bizden olmayanlar" ve karşıtlar/düşmanlar şeklinde iki farklı boyut yaratılmaktadır. Buna göre, dış grubun "bizden olmayan" boyutu ve anlam çerçevesi, ilgili topluluktan yapısal nitelikler ve tarih bakımından farklı olan diğer grupları ve toplulukları ifade ederken, karşıt/düşman boyutu ise bu farklılık durumuna ek olarak iç gruba yönelik olarak "saldırganlık ve ihtilaflar" ile özdeşleştirilen toplulukları kapsamaktadır.²⁷

Schmitt'e göre, siyasal kavramına yön veren söz konusu dikotomiler ve özellikle dış grup tanımlamaları, başlı başına bir şiddet kaynağı niteliğine sahip değildir.²⁸ Buna karşın söz konusu dikotomiler, siyasal şiddeti esas alan yapılar tarafından, dış grupların düşmanlık imgesi ile özdeşleştirilmeleri sonucunda şiddete yönlendirici bir işlev kazanabilmektedirler.²⁹ Terör örgütleri bu doğrultuda, göstergebilimsel kare çerçevesinde değerlendirildiğinde, iç grup tanımlamasının dikotomik karşılığını "bizden olmayanlar" formu ile değil "düşmanlar" olarak ön plana çıkarmaktadırlar. Bu çerçevede, hem iç grup tanımlamaların da hem de dış grup/düşman tanımlamalarında homojenlik arayışı ve inşası da açık bir biçimde gözlemlenmektedir. Bu noktada kesişimsel kimliklerin (intersectional identity) büyük ölçüde

²⁴ Ernst Van Alphen, "Symptoms of Discursivity: Experience, Memory, and Trauma", *Acts of Memory: Cultural Recall in the Present*, ed. Mieke Bal, Jonathan Crewe, Leo Spitzer, (Hanover: University Press of New England, 1999), 26-29.

²⁵ Boyer ve Wertsch, *a.g.e.*, 160, 161.

²⁶ Katharine Hodgkin, Susannah Radstone, *a.g.m.*, 169, 170, 171.

²⁷ Brian Schiff, "Narrating as Political Action", *Political Psychology: A Social Psychological Approach*, ed. Cristhoper J. Hewer, Evanthia Lyons, (New York: John Wiley and Sons, 2018), 121-124.

²⁸ Schmitt, 2012, 64.

²⁹ Schmitt, 2012, 68.

dışlandığı veya göz ardı edildiği bir yaklaşım kendisini göstermektedir. Bireylerin, sosyolojik bağlamda çok farklı rolleri ve kimlikleri bir arada kendilerinde temsil ettikleri yönündeki bakış açısını ifade eden kesişimsel kimlikler, bu açıdan homojen kimlik tanımlamaları ile çelişmektedir.³⁰ Örneğin, genel ve homojen bağlamda tanımlanan İrlandalı kimliği, katolik-orta sınıfa mensup-kadın-anne-Belfastlı alt kimliklerinin tümüne yapısında barındırmakta fakat bu alt kimlik ve rolleri gölgelemektedir.³¹

Söz konusu homojenite arayışı, en yoğun biçimde, düşman tanımlamaları boyutunda açığa çıkmaktadır. Terör örgütlerinin düşman tanımlamalarının farklılık noktalarının ortaya konması adına Schmitt'in bu çerçevede öne sürdüğü yaklaşım açıklayıcılık oluşturmaktadır. Schmitt'e göre, siyasal kavramına yön veren biz ve onlar kategorizasyonu, belirli amaçlar ve durumlar dahilinde düşman olgusunun yaratımına da hizmet edebilmektedir. Bu bağlamda düşman ve düşmanlık olguları ile bunlara ilişkin tanımlamalar konvansiyonel ve mutlak olmak üzere iki farklı biçimde varlık göstermektedirler. Buna göre konvansiyonel düşman, büyük ölçüde devletlerarası bir bağlam taşıyan, ilgili devletlerin askeri kuvvetlerini başat özneler olarak belirleyen ve nihai amaç olarak çatışma durumunda karşı tarafın savaş yetisini ve azmini ortadan kaldırmayı benimseyen bir anlayışın yansıması olarak karşılık bulmaktadır.³² Buna karşın, mutlak düşman ise, geniş toplulukları statülerinden (sivil-resmi) bağımsız olarak hedef haline getirebilen, nihai amaç olarak hedef haline getirilmiş olan topluluğun ve bu toplulukla ilişkili tüm yapı, kurum ve değerlerin yok edilmesini veya tahakküm altına alınmasını öngören anlayışın ürünü olarak ifade edilmektedir.³³

Bu çerçevede terör örgütleri, dış grup tanımlamaları içinde yer alan düşman kavramsallaştırmaları, konvansiyonel ve mutlak düşman formlarını sentezleyen bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Terör örgütleri, düşman olarak belirledikleri ve konumlandıkları toplulukları ve unsurları, kendilerine atfettikleri "meşru" ve simetrik aktör konumları doğrultusunda, savaş yetisi ve azminin ortadan kaldırılması gereken özneler olarak kabul ederken, aynı özneleri, temsil iddiasına sahip oldukları topluluğa yönelik varoluşsal bir tehdit biçiminde sunarak, bu öznelerin ve bu öznelere has yapı, kurum ve değerlerin yok edilmesini de amaçlamaktadırlar. Buna ek olarak, terör örgütlerinin düşman kavramsallaştırmalarının sınırlarını belirleyen bir diğer ayırım noktası ise dış düşman ve iç düşman

³⁰ Cristhoper J. Hower, Evanthia Lyons, "Identity", *Political Psychology: A Social Psychological Approach*, ed. Cristhoper J. Hower, Evanthia Lyons, (New York: John Wiley and Sons, 2018), 96.

³¹ *a.g.m.*, 96.

³² Carl Schmitt, *Partizan Teorisi: Siyasal Kavramı Üzerine Bir Arasöz*, çev. Sibel Bekiroğlu, (Ankara: Nika Yayınevi, 2017), 116-120 .

³³ *a.g.e.*, 116-120 .

kategorizasyonudur.³⁴ Buna göre dış düşman, terör örgütlerinin konvansiyonel ve mutlak düşman imgelerini sentezleyerek oluşturdukları çerçevede ana hedef unsurları ifade ederken iç düşman ise, terör örgütünün iç grup ve biz olarak tanımladığı topluluğa mensup olmasına rağmen, terör örgütünün öngördüğü iç grup nitelikleri ile bağdaşmayan, terör örgütünün temsiliyet ve koruyuculuk iddialarını kabul etmeyen grupları tanımlamaktadır.³⁵

İç grup, dış grup ve düşman kavramsallaştırmalarına ilişkin bu tabloda bu gruplara ilişkin nitelik evrenlerinin inşası da özel bir önem taşımaktadır. Terör örgütleri, siyasal anlatıları kapsamında, farklı tanımlar doğrultusunda konumlandıkları belirli topluluklara, belirli olgu, değer, norm veya kabullere olumlu ve olumsuz nitelik atıfları gerçekleştirmektedirler.³⁶ Bu çerçevede, farklı grup kategorilerine yönelik farklı nitelik evrenleri ve içerikleri şu biçimde görünümüne ortaya çıkarmaktadır:

- **İç grup ve biz:** Düşmanın saldırganlıkları ve dayattığı olgu, sistem, yapı ve kabuller dolayısıyla mağdur edilmiş, haksızlık, yoksun bırakılmışlık, eşitsizlik ve adaletsizliğe uğramış, baskı altında olan topluluk.³⁷
- **Dış grup (bizden olmayanlar):** İç gruba yönelik saldırganlığın doğrudan parçası olmayan, düşmanın dayattığı olgu, sistem, yapı veya kabullere karşı çıkmayan, düşman tarafından iç gruba ve biz'e yönelik olarak saldırganlaştırılabilir olan ve aynı zamanda biz ile işbirliği geliştirebilecek olan topluluk³⁸.
- **Dış grup (dış düşmanlar):** İç gruba ve biz'e yönelik olarak uyguladığı bilinçli, planlı ve kasıtlı saldırganlığın, oluşan mağduriyetlerin, eşitsizlik, adaletsizlik ve yoksunluğun, baskının doğrudan veya kendisi ile ilişkili olgu, sistem, yapı ve kabul dayatmaları ile dolaylı biçimde kaynağı olan topluluk.³⁹

³⁴ Marja Vuorinen, "Enemy Images as Inversions of the Self", *Enemy Images in War Propaganda*, ed. Marja Vuorinen, (Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2012), 2-6.

³⁵ Julia Ebner, Chris Kavanagh, Harvey Whitehouse, "Is There a Language of Terrorists? A Comparative Manifesto Analysis", *Studies in Conflict & Terrorism*, C.45, S.8, (2022):6.

³⁶ Gregory J. Rousis, F. Dan. Richard, Dong-Yuan Debbie Wang, "The Truth Is Out There: The Prevalence of Conspiracy Theory Use by Radical Violent Extremist Organizations", *Terrorism and Political Violence*, C.34, S.8, (2022): 1739-1743.

³⁷ Shaul R. Shenav, "Political Narratives and Political Reality", *International Political Science Review*, C.27, S.3, (2006): 251-258.

³⁸ a.g.m., 251-258.

³⁹ János László, 2014, *Historical Tales and National Identity: An Introduction to Narrative Social Psychology*, (Sussex: Routledge, 2014), 43,47.

- **İç düşmanlar:** Dış düşmanlar ile işbirliği gerçekleştirebilen, dış düşmanlara ait olgu, sistem, yapı ve kabul dayatmalarına uyum sağlayan ve benimseyen, iç grup ve biz'in çıkarları ile çelişkili karaktere sahip olan topluluk.⁴⁰

Terör örgütlerinin siyasal anlatılarında kendisine yer bulan temel bileşenlerden bir tanesi de yer-mekân tanımlamaları ve konumlandırmalarıdır. Bu tanımlama ve konumlandırmalar, terör örgütlerinin iç grup tanımlamaları ile yakın bir etkileşime sahiptir. Bu bakımdan terör örgütlerinin yer-mekân tanımlamalarını iç grup tanımlamalarından bağışık bir biçimde ele almak olanaksızdır. Terör örgütlerinin yer-mekân tanımlamalarına yön veren dinamiklerin açıklanmasında, Lefebvre ve Tuathail'in sundukları perspektifler kolaylaştırıcı bir işlev göstermektedir.

Yer-mekân tanımlamalarının sosyal inşa süreçleri olduğunu farklı boyutları ile savunan söz konusu perspektifler, terör örgütlerinin belirli fiziki alanlara ilişkin kimlik ve nitelik atıflarının zeminlerini anlaşılır kılmaktadır. Buna göre terör örgütleri, ilk olarak, iç grup tanımlamaları doğrultusunda belirli fiziki alanlara yer kimliği atfetmektedirler. Bu kimlik söz konusu alanın iç grupla olan ilişkisini tanımlamakta ve bir aidiyet ilişkisi kurgulamaktadır.⁴¹ Bunun ardından, yer kimliği atfedilen alanlara yönelik olarak gerçekleştirilen yer markalama ise bu alanların terör örgütünün stratejik perspektifi bağlamında sahip olduğu niteliklerin ortaya konmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda, terör örgütü tarafından temsiliyet iddiasına muhatap olan topluluk ile özdeş kılınmaya çalışılan yer-mekânlar için, “tarihsel olarak bize ait olan”, “bize ait olması gereken” retorikleri ile yurt, vatan, doğal yaşam alanı imajları oluşturulmaktadır.⁴² Bununla birlikte, terör örgütünün sembolik değer atfettiği söz konusu alanlara ilişkin olarak sunulan niteliksel perspektifte ise ilgili mekânlar hakkında “biz”e ait veya “biz”in egemenliğinde olması gereken”, “gayrimeşru biçimde ve hâlihazırda/henüz öteki”ye ait olan”, “gasp veya işgal edilmiş olan”, “biz”in egemenliğine girmesi adına mücadele edilmesi gereken” biçimlerinde konumlandırılmaktadır.⁴³

Sorun tespit kalıpları bağlamında ele alındığında, terör örgütlerinin siyasal anlatıları başat bir rol üstlenmektedir. Terör örgütlerinin anlatılarında temel bileşenlerden olan “ortak sorun

⁴⁰ Rousis, Richard, Wang, *a.g.m.*, 1739-1743.

⁴¹ Jopi Nyman and Johan Schimanski, “Images and Narratives on The Border”, *Border Images, Border Narratives: The Political Aesthetics of Boundaries And Crossings*, ed. Johan Schimanski, Jopi Nyman, (Manchester: Manchester University Press, 2021), 7,8.

⁴² Sara Grenni, L. G. Horlings, K. Soini, “Linking Spatial Planning And Place Branding Strategies Through Cultural Narratives in Places”, *European Planning Studies*, C.28, S.7, (2020):1360, 1361.

⁴³ Christou, *a.g.e.*, 65, 121, 207.

tespit kalıpları”, siyasal anlatılar düzleminde, iç grubun, tarihsel zemini bulunan ve mevcut zamansal süreçte karşı karşıya olduğu durumlara yönelik savlarla şekillendirilmektedir.⁴⁴ Söz konusu savlar, adaletsizlik, yoksunluk ve yoksulluk, baskı, eşitsizlik vb. sorun tespit kalıplarının, kaynak, iç gruba yönelik etki düzeyi, gelişim süreçleri, söz konusu sorunların süreklilik ve yeniden üretim koşullarına dair çözümler sunma iddiaları ile temellendirilmeye çalışılmaktadır.⁴⁵ Bu noktada iç grup, terör örgütlerinin güvenlikleştirme perspektiflerinden ele alındığında bir referans objesi haline getirilirken, sorun tespit kalıpları ise iç gruba yönelik varoluşsal tehditler olarak sunulmaktadır.

Sorun tespit kalıpları çerçevesinde özellikle kaynak ve yeniden üretim koşulları bağlamında düşman tanımlamaları özel bir yere sahiptir. Bu unsurlar, sorunlar ile simbiyotik bir ilişki içerisinde tasavvur edilmektedir. Buna göre dış grup toplulukları, tanımlanan sorunların yeniden üretimini temin ederken, sorunların sürekliliği ise düşmanların konumlarını ve egemenliklerini sürdürmelerini sağlamaktadır.⁴⁶ Bu noktada, sorun tespitinin ardından, çözüm modelinin ortaya konduğu gözlemlenmektedir. Terör örgütlerinin, siyasal anlatılar yoluyla ortaya koydukları çözüm modellerinde, terörizm ve şiddet kullanımı temel bileşen olarak konumlanırken, bu modeller çerçevesinde koruyuculuk, kurtuluş ve değişim iddiası şeklinde retorik alanları oluşturulmaktadır.

Bu retorik alanlarının ilkinin temsil eden koruyuculuk iddiasına göre terör örgütleri, temsil iddiasına muhatap kıldıkları topluluğun, sorun tespit kalıplarında belirlenen şekillerde soyut ve somut saldırılara maruz kaldığı savı bir temel haline getirilmektedir.⁴⁷ Bunun ardından, söz konusu temel üzerine, somut ve soyut saldırılara karşı ilgili topluluğun korunma gereksinimi bina edilerek bunun yalnızca terör örgütünün öngördüğü çözüm modeli ile sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, terör örgütü tarafından, ilgili topluluğun saldırganlığa muhatap biçimde varlığını sürdürdüğü koşulların değiştirilmesi; bu koşulların ve yeniden üretim faktörlerinin, ilgili topluluğun çıkarları ve özgürlüğü bağlamında temelden yok edilmesini öngören yaklaşım ise kurtuluş ve değişim iddiası alanlarını şekillendirmektedir. Bu noktada ilgili topluluğa ideal ve normatif yaşam formu iddiaları sunulmakta, ilgili çözüm modeli yolu ile bu yaşam formuna erişebileceği savı öne çıkarılmaktadır.

⁴⁴ Ebner, Kavanagh, Whitehouse, *a.g.m.*, 10, 11.

⁴⁵ Solon Simmons, *a.g.e*, 5,6,7.

⁴⁶ Rousis, Richard, Wang, *a.g.m.*, 1739-1743.

⁴⁷ *a.g.m.*, 10, 11.

Terör örgütlerinin siyasal anlatılar çerçevesinde sundukları çözüm modelleri ve ideal yaşam formu önerilerinin ortaya konması aynı zamanda farklı sorun tespiti ve çözüm modellerinin dışlandığı bir anlayışı beraberinde getirmektedir. Bu noktada, terör örgütünün, sorun teşhisi ve çözüm modeli tanımlamalarına alternatif veya karşı nitelikteki tüm yönelimler reddedilerek bu yönelimler işlevsizlik, yanlış tespit ve teşhis ve hatta ihanetle özdeşleştirilebilmektedir. Bu durum en net biçimde, terör örgütlerinin, özellikle barışçıl, şiddet dışı, reformist ve uzlaşmacı yönelimleri teslimiyetçilik, ihanet, pasifistlik şeklindeki olumsuz imgelerle kodlanmasında göstermektedir. Terör örgütleri bunun yerine, çözüm modellerinde, iç grubu referans objesi olarak merkeze alan, sorun tespitini tehdit olarak kabul eden ve şiddeti tek “kurtuluş ve değişim” yolu olarak ön gören bir bakış geliştirmekte; diğer çözüm modelleri ve yönelimleri ile örgütün modeli ve yönelimi arasında meşru-gayrimeşru ayrımı gerçekleştirmektedir.⁴⁸

4. Stratejik Anlatılar

Terör örgütlerinin anlatıları oluşturan bileşenlerden bir tanesi olarak stratejik anlatılar, terör örgütlerinin anlatsal zemin gereksinimleri bağlamında kendisini gösteren varoluşsal kimlik ihtiyacı ile doğrudan ilişkilidir. Stratejik anlatıların en önemli işlevsel boyutunu bu düzlemde değerlendirmek mümkündür. Bu açıdan stratejik anlatılar, örgüt kimliği ve örgüt imajı inşasında başat bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, terör örgütlerinin varlık gerekçelerine,

⁴⁸ Suraj Lakhani, “Extreme Criminals: Reconstructing Ideas of Criminality Through Extremist Narratives”, *Studies in Conflict & Terrorism*, C.43, S.3, (2018):14-16.

amaçlarına ve niteliklerine dair argümanlar bütününü yapısında barındıran stratejik anlatılar örgütsel karakterin belirlenmesinin ana parametresi konumundadır.

Stratejik anlatıları, terör örgütlerinin varoluşsal gerekçe ve kimlik gereksinimi bağlamında, siyasal anlatılarla da ilişkili olarak, öncelikle iç grup özdeşleşmesi çerçevesindeki nitelikleri ile ele almak mümkündür⁴⁹. Terör örgütlerinde, siyasal anlatılar aracılığıyla oluşturulan iç grup tanımlamaları doğrultusunda stratejik anlatılar, tanımlanan iç grubun yegane ve mutlak temsilciliği, koruyuculuğu ve öncülüğü rollerinin örgüte atfını esas almaktadır. Bu yolla, terör örgütünün varoluşsal gerekçe ve kimlik gereksinimi de söz konusu rol atıfları ekseninde açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede terör örgütü, örgütsel kimlik ve imaj inşasının büyük bir bölümünü yapılandırmakta; terör örgütü, söz konusu 3 farklı rolü birer arketip biçimine dönüştürebilmektedir.⁵⁰

Siyasal anlatılarda öngörülen çözüm modelinin pratikte temsilcisi ve uygulayıcısı konumlarını stratejik anlatılar yolu ile inşa eden terör örgütleri, iç grup temsilcisi arketipi ve rol atfı kapsamında ilgili topluluğun kolektif görüş, anlayış ve karar yetisini tamamen kendisinde toplama iddiasını yansıtmaktadır. Bununla birlikte, koruyuculuk arketipi ve iddiası açısından ise terör örgütleri, ilgili topluluğun, siyasal anlatılarda da yapılandırıldığı biçimde sürekli bir saldırı altında olduğu savından hareketle, korunması ve savunulması bağlamında oluşan boşluk ve yoksunluğun giderilmesini sağlayan aktör olarak konumlandırılmaktadırlar.⁵¹ Bununla ilişkili olarak, öncülük arketipi ve iddiası, temsiliyet ve koruyuculuk iddiasına sahip olunan topluluğun aynı zamanda “edilgen” yapısından arındırılması ve harekete geçirilmesinin temin edilmesini esas almaktadır.⁵² Buna göre terör örgütleri, ilgili topluluğun, kendisine uygun ideal yaşam formuna ulaşabilmesi adına yoksun olduğu bilinç, teorik/programatik birikim ve örgütsel tecrübe dolayısıyla bir öncü yapıya ihtiyaç duymakta; bu yapı ise bu iddiaya sahip olan terör örgütü olarak konumlanmaktadır.⁵³ Bu bağlamda, stratejik anlatılar kapsamında söz konusu 3 farklı rol atfına ilişkin retorikler yoğun bir biçimde gözlemlenmektedir. Örgütsel kimlik ve imaj açısından değerlendirildiğinde, söz konusu 3 tip rol atfını öngören anlayış doğrultusunda, ilgili topluluğun terör örgütüne yönelik olarak özdeşleşme, destek sunma ve aktif katılım sağlama tutum ve davranışlarının tümünü

⁴⁹ Monika Barthwal-Datta, “Strategic Narratives And Non-State Actors”, *Critical Studies on Security*, C.3, S.3, (2015):328, 329.

⁵⁰ Margaret Mark, Carol Pearson, *The Hero and Outlaw: Building Extraordinary Brands Through the Power of Archetypes*, (New York: McGraw-Hill, 2001), 263-267.

⁵¹ Maeva Clemont, Thomas Linderman, Eric Sanger, “The Hero Protector Narrative: Manufacturing Emotional Consent for Use of Force”, *Political Psychology*, C.20, S.20, (2016): 8.

⁵² Ernest Mandel, *Leninist Örgüt Teorisi*, çev. Oktay Emre, (İstanbul: Köz Yayınları, 1977), 23-25.

⁵³ a.g.e., 23-25.

sağlamasına ilişkin normatif bir yaklaşımın zemini de inşa edilmektedir.⁵⁴

Stratejik anlatılar çerçevesinde terör örgütlerinin örgütsel kimlik ve imaj inşalarını bir diğer boyutu ise örgütsel semiyolojik evren oluşturmaya yönelik çabalarıdır.⁵⁵ Örgütsel semiyoloji evreni, terör örgütlerinin, siyasal anlatılar kapsamında da kendisini gösterebilen, genellikle devletler ve askeri yapılara özgü olgu, terminoloji ve yapıları örgütle özdeşleştirerek gerçekleştirdikleri dönüşümlerle oluşturulmaktadır. Bu noktada, terör örgütleri, aynalama yöntemi ile örgütsel imajlarını inşa etme sürecinde devletleri ve askeri yapıları taklit etme; terminoloji, sembol ve kavramlar bağlamında bu yapılara ait unsurları kullanma eğilimini göstermektedirler.⁵⁶ Buna göre bu durumun temelinde, terör örgütlerinin, söz konusu bağlamlarda ortaya çıkan arayışı karşılayabilmek adına devletleri ve askeri yapıları örneklik olarak kabul etmeleri yer almaktadır.⁵⁷ Buna göre terör örgütleri, başkanlık-liderlik, komutanlık-ordu, meclis-kongre, yargı-mahkeme, üniforma, bayrak, marş gibi olguları örgütsel semiyolojik evrenin bileşenleri haline getirerek örgütsel kimlik ve imaj inşasını farklı bir boyutta sürdürmektedirler. Bu durum terör örgütlerinin, temsilcilik, koruyuculuk ve öncülük rol atıfları ve siyasal anlatılarda öngörülen sorun tespiti ve çözüm modeli ile uyumlu biçimde, suç ve suçlu, meşru-gayrimeşru, görev ve sorumluluk tanımlamalarına zemin oluşturmaktadır.⁵⁸ Bu zemin, terör örgütünün üst ve meşru otorite, hüküm koyucu, yargılayıcı, cezalandırıcı ve infaz uygulayıcı, yetki ve imajlarını kendisine atfedebilmesine olanak sağlamaktadır.

Stratejik anlatıların örgütsel semiyolojik evren yaratım işlevi aynı zamanda örgütsel yer kimliği atfı ve yer markalama bağlamında da gözlemlenebilmektedir. Siyasal anlatılarla genel bağlamı ve sınırları belirlenen alanların, örgütsel strateji doğrultusunda ve örgütsel terminoloji çerçevesinde tanımlanmasıyla gerçekleştirilen örgütsel yer kimliği atfı ve yer markalama, stratejik ve yönetsel boyutlarda izlerini göstermektedir.⁵⁹ Stratejik boyutta terör örgütleri, belirli alanları “kurtarılmış bölge, işgal altındaki bölge, üs bölgesi, gri bölge, cephe, lojistik alanı” vb. söylemler ile markalayabilmektedirler. Diğer yandan, yönetsel boyutta ise belirli alanların terör örgütünün, siyasal anlatılarında yer alan yer kimliği atıfları ile uyumlu biçimde “eyalet, vilayet, bölge” biçiminde adlandırılması; bununla birlikte askeri bağlamda ise “genel

⁵⁴ Clemont, Linderman, Sanger, *a.g.e.*, 5-6.

⁵⁵ Elif Engin, “Kurum İmajı Çerçevesinde Kimlik, İmaj ve İtibar İlişkisine Genel Bir Bakış”, *İmaj Üretimi*, ed. Güzin Ilıcak Aydınalp, (Ankara: Nobel Yayınları, 2014): 9-15.

⁵⁶ Klaus Schlichte, *In The Shadow of Violence: The Politics of Armed Groups*, (Indiana University Press, 2009), 65,66, 67.

⁵⁷ *a.g.e.*, 144, 145.

⁵⁸ Lakhani, *a.g.m.*, 14-16.

⁵⁹ Schlichte, *a.g.e.*, 98.

komutanlık, saha, eyalet veya bölge komutanlığı, milis alanı” vb. biçiminde konumlandırılması da örgütsel kimlik ve imaj inşasının ayrılmaz parçaları niteliğindedir.

Stratejik anlatılar aracılığıyla terör örgütlerinin örgütsel kimlik ve imaj inşasına yönelik çabalarının en önemli boyutlarından bir tanesi de örgütsel iç grup-dış grup tanımlamalarının ve ayrımlarının gerçekleştirilmesidir.⁶⁰ Geniş ve dar iç grup kavramlarının bir izdüşümü olarak terör örgütleri, iç grup ve biz tanımı ve imgesini örgütsel bağlamda, örgüt üyeleri, sempatizanlar ve örgütün toplumsal tabanını kapsayacak biçimde; siyasal anlatılarda öngörülen iç grup ve biz tanımlamasından daha dar bir kapsamda konumlandırmaktadırlar. Bu konumlandırma doğrultusunda oluşturulan örgütsel iç grup veya “örgütsel biz” kimliğinin karşısında “öteki” olarak konumlandırılan unsurlar ise geniş bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda, siyasal anlatılarda öngörülen dış düşman, iç düşman ve bizden olmayan tanımlamaları doğrultusunda, “örgütsel biz”in karşı unsurları, ilgili topluluğa mensup olduğu halde terör örgütüne destek vermeyen ve müzahir olmayan kitleler, rakip örgütler ve ilgili topluluğa mensup olup ilgili topluluğa destek veren kitleler, ilgili topluluğa mensup olmayan ve örgüte destek sunmayan kitleler, terör örgütüne karşı olan ve mücadele eden kitleleri kapsamaktadır.⁶¹ Söz konusu konumlandırmalar genel olarak terör örgütlerinin eylemsel hedeflerini şekillendirme işlevi de göstermektedirler. Buna göre, terör örgütleri, örgütsel kimlik ve imaj çerçevesinde, ilgili dış grupları ve bu dış gruplarla ilişkili siyasi, sivil, ekonomik veya kritik altyapıları eylemsel hedefler haline getirebilmektedirler. Bu hedeflere yönelik olarak gerçekleştirilen terör eylemleri ise örgütsel semiyoloji evrenine paralel biçimde “operasyon, harekât, hamle, baskın” gibi askeri terminolojiye özgü sıfatlarla isimlendirilebilmektedirler.

---

⁶⁰ Klaus Fog, Christian Budtz, Philip Munch, Stephen Blanchette, *Storytelling: Branding in Practice*, (Copenhagen: Springer, 2010), 50-58.

⁶¹ Julia Ebner, Chris Kavanagh & Harvey Whitehouse, *a.g.m.*, 10, 11.

Terör Örgülerinin Stratejik Anlatıları ve Özellikleri

Stratejik anlatıların terör örgütleri açısından taşıdıkları son işlevsel boyut ise örgütsel kimlik ve imaj inşasının örgütsel iç çevreye yönelik etkisidir.⁶² Örgütün iç yapısı, militanları, sempatanları ve toplumsal tabanından oluşan örgütsel iç çevre bağlamında terör örgütleri kendilerini bir “siyasal sosyalleşme yapısı” olarak konumlandırabilmektedirler. Bu çerçevede terör örgütleri, örgüt mensuplarından toplumsal tabana kadar uzanan geniş bir yelpazede, bu kitlelere yönelik olarak doktrinasyon faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Bu süreçlerde, terör örgütlerinin kendilerine atfettikleri temsilci, koruyucu ve öncü kimlik ve imajlarının söz konusu kitleler tarafından içselleştirilmesi hedeflenmektedir.⁶³ Bu kapsamda, terör örgütünün örgütsel nitelikleri, örgütsel semiyolojik evren, örgütün siyasal hedefleri, işlevi, siyasal anlatı bağlamındaki yeri ve konumu, örgütsel tarihçe bu doktrinasyon sürecinin ana öğelerini oluşturmaktadır.⁶⁴

5. Bireysel Anlatılar

Terör örgütlerinin anlatılarını oluşturan son bileşen olan bireysel anlatılar, diğer anlatı

⁶² Elif Engin, *a.g.m.*, 11-13.

⁶³ İsmail Bakan, Tuğba Büyükbeşe, Çetin Bedestenci, *Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü: Teorik ve Ampirik Yaklaşım*, (Bursa: Alfa Akademi, 2004), 30, 31.

⁶⁴ *a.g.e.*, 30, 31.

tiplerine kıyasla daha dar bir çerçeveye sahip olan ve işlevsel açıdan daha istisnai bir niteliği yansıtan bir öge olarak görülmektedir. Bu bileşen, yapısında pek çok farklı boyutu barındırmaktadır. Lider profili inşası ve ideal kişilik formu inşası, bireysel anlatıları bu bakımdan farklılaştırmaktadır. Bu bağlamda ilk olarak bireysel anlatıların işlevsel boyutlarını oluşturan öğelerin başında gelen lider profili inşasına odaklanmak gerekmektedir.

Terör örgütlerinin en önemli örgütsel parçalarından bir tanesi olan liderler ve liderlik konumu, örgütün anlatısı ve kitlelerde etki yaratılması bakımından son derece kritik bir role sahiptir.⁶⁵ Bu açıdan, terör örgütü liderinin örgüt içinde, örgütün toplumsal tabanında ve diğer kitleler nezdinde olumlu imajlarla donatılmış olan bir profile sahip olması önemli bir gereksinim halini almaktadır. Bu profilin inşası ise bireysel anlatılar kapsamında kendisini gösteren birbiri ile etkileşim halindeki birkaç farklı yöntem aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.⁶⁶

Bu çerçevede söz konusu yöntemlerden ilki, terör örgütü liderinin otobiyografik özellikleri, örgütün kuruluş süreci ve sonrasında ortaya koyduğu tutum ve davranışlar doğrultusunda bileşik imgesel kişi profilinin yaratımıdır. Psikoloji literatüründe, farklı kişilere ait özelliklerin bir araya getirilerek yapılandırıldığı düşsel unsurları ifade eden bileşik imgesel kişi, terör örgütlerinin lider profili yaratımında önemli bir yer tutmaktadır. Buna göre, terör örgütü liderine, eklektik bir biçimde, tüm olumlu kişilik özelliklerinin atfedilmesi; olumlu arketiplerin lider ile bağdaştırılması, kült-karizmatik imaj yaratımının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu süreç, terör örgütü liderinin kişilik bakımından, tüm olumlu nitelik ve özellikleri şahsında temsil eden birey olarak idealize edilebilmesi, terör örgütü liderine yönelik bağlılığın ve uyumun ise normatif bir durum olarak sunulabilmesini sağlamaktadır.

İkinci olarak, bileşik imgesel kişi imajı yaratımı ile ilişkili biçimde, tarihsel figürlerle özdeşleştirme yöntemi de lider profili inşasında etkili olan bir diğer yöntemdir. Bu yöntem, terör örgütünün temsil iddiasına ve iç grup tanımlamasına muhatap olan topluluğun tarihinde yer alan veya terör örgütünün özellikle meta anlatılar kapsamında esas aldığı ideolog-felsefi önderler ile lider arasında özdeşlikler ve süreklilikler kurulması ile uygulanmaktadır.⁶⁷ Söz konusu kişiler ve terör örgütü lideri arasında kurulmaya çalışılan ilişki, terör örgütü liderine tarihsel şahsiyetlerin taşıdıkları nitelik, yetenek, onur ve bu şahsiyetlerin mirasçılığına dair atıfla şekillendirilebilmektedir. Diğer yandan terör örgütü liderlerinin, terör örgütünün meta anlatılarda esas aldığı doktrinler kapsamında kendisini gösteren tarihsel figürlerle

⁶⁵ Clemont, Linderman, Sanger, *a.g.e.*, 6-8.

⁶⁶ *a.g.e.*, 6-8.

⁶⁷ Matthew W. Seeger, Timothy L. Sellnow, *Narratives of Crisis Telling Stories Of Ruin And Renewal*, (Stanford: Stanford Business Books, 2016), 118.

ilişkilendirilmesi ise örgüt liderine “ideolog, felsefi önder, stratejist” gibi farklı yeti atıflarına uygun bir zemin yaratmaktadır.

Son olarak, terör örgütü liderleri, bu yöntemlerle uyumlu biçimde, stratejik anlatılarda terör örgütü için öngörülen arketipik atıfların daha spesifik hale getirilmesi bağlamında, temsilcilik, koruyuculuk ve öncülük imgeleri ile de özdeşleştirilmektedirler. Bu imgeler, terör örgütü liderinin, örgütün kendisi ile özdeşleştirdiği söz konusu nitelikleri lidere aktarması ile gerçekleştirilmekte; örgütün söz konusu niteliklere haiz olmasının zemini ve kaynağı olarak örgüt liderinin bu özellikleri taşıması gösterilmektedir⁶⁸. Bu bağlamda terör örgütü lideri, ilgili topluluğun temsilcisi, tehditlere karşı koruyucusu ve ilgili topluluğu ideal bir yaşam formuna yönelten öncü konumuna yerleştirilmektedir. Buna göre terör örgütü lideri, ilgili topluluğun tarihsel süreçte yaşadığı temsil, korunma ve öncülük sorununu kendi şahsıyla çözümleyen bir aktör olarak konumlandırılmaktadır⁶⁹.

Bireysel anlatıların terör örgütleri açısından taşıdıkları işlevin bir diğer boyutu ideal kişilik formu inşasıdır. Buna göre terör örgütleri, siyasal ve stratejik anlatılar kapsamında ortaya konan düşman ve dış gruplarla ilişkilendirilen olgu, değer ve yapıların, genel düzeyde tüm bireyler, özelde ise iç grup olarak tanımlanan topluluğa mensup bireyler üzerinde “bilinçsizleştirici, yabancılaştırıcı” bir işlev gösterdiğini savunmaktadırlar.⁷⁰ Bu işlevler, terör örgütleri tarafından karşıt unsurlar olarak konumlandırılan yerleşik olgu, değer, norm ve kabullerin bir yansıması olarak değerlendirilmekte; bu unsurların bireyleri normatif bağlamda “öz-kimliklerinden” uzaklaştırdığı iddia edilmektedir. Buna karşın terör örgütleri, bireysel anlatılar kapsamında, söz konusu “bilinçsiz ve yabancılaşmış” kişilik tipi karşısına ideal kişilik formu konumlandırmaktadır.

Söz konusu ideal kişilik formu, terör örgütü tarafından öngörülen biçim ve esaslar temelinde bir zihin haritası ve gündelik pratiklerini yapılandıran bireyleri tanımlamaktadır. Bu çerçevede ideal kişilik ve terör örgütünün sunduğu kabul ve konumlandırmaların içselleştirilmesi arasında ilişki kurulmakta; bireylerin, terör örgütü tarafından sunulan kabul ve konumlandırmaları içselleştirme düzeyleri ölçüsünde ideal kişilik formuna yaklaştıkları algısı oluşturulmaktadır.⁷¹ Bu bağlamda, örgüt üyeliği ve militanlık, ideal kişilik formunun en üst

⁶⁸ Alice Cree, Nick Caddick, “Unconquerable Heroes: Invictus, Redemption and the Cultural Politics of Narrative”, *Journal of War & Culture Studies*, C.13, S.3, (2020): 264, 265.

⁶⁹ a.g.m., 270, 271.

⁷⁰ Antony Pemberton, Pauline G. M. Aarten, *Narrative in the Study of Victimological Processes in Terrorism and Political Violence: An Initial Exploration*, *Studies in Conflict & Terrorism*, C.41, S.7, (2018): 549-550.

⁷¹ Margaret Ledwith, “Personal Narratives/Political Lives: Personal Reflection As A Tool For Collective Change, Reflective Practice”, *International and Multidisciplinary Perspectives*, C.6, S.2, (2005): 257, 258.

noktasını temsil etmekte; terör örgütünün kabul ve konumlandırmalarını içselleştirmek ve örgütün öngördüğü silahlı stratejiye aktif bir biçimde katılmak ideal kişiliğin kesin bir ifadesi olarak sunulmaktadır.

Terör örgütünün, belirli tarihsel şahsiyetleri ve özellikle örgütün tarihinde yer alan sembolleştirilmiş militanları, ideal kişilik formu için birer rol model olarak kullanabilmektedirler. Bu çerçevede, söz konusu kişilerin yaşam öyküleri, terör örgütünün esas aldığı perspektif bağlamında örgütün toplumsal tabanına ve militanlarına yansıtılmaktadır. Bununla birlikte, yine bazı tarihsel şahsiyetler veya örgüt içerisinde ve toplumsal tabanında etkin rol almış fakat bunun ardından örgütten dışlanmış olan figürler ise ideal kişilik formunun karşıt rol modelleri ve antagonist öğeleri olarak konumlandırılmaktadırlar.⁷² Bununla birlikte ideal kişilik formu aynı zamanda, örgüt içerisinde kesişimsel kimliklerin dışlanması ve homojen kimlikler yaratılması bağlamında da önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, ideal kişilik formunun, terör örgütü militanlarının sahip oldukları farklı sosyolojik temellerin getirdiği alt kültür öğelerini geri plana itmesi ve homojen ve baskın bir militan kişilik formu ortaya çıkarmasını ifade etmektedir.⁷³

Son olarak bireysel anlatılar ve ideal kişilik formu yaratımı, terör örgütlerinin eleman kazanma stratejileri açısından da önemli rollere sahip bir unsurdur. Anlatısal kimlik, anlatısal özdeşleşme ve görelî yoksunluk olguları arasındaki etkileşim, bireysel anlatılar ve ideal kişilik formu yaratımının, terör örgütleri açısından eleman kazanma boyutundaki işlevinin çerçevesini oluşturmaktadır.⁷⁴ Buna göre bireysel anlatılar ve ideal kişilik formları, öncelikle bireylere birer anlatısal kimlik sunmaktadır. Terör örgütü tarafından inşa edilmiş olan; olumlu sıfat, nitelik ve normatif bakış açısıyla yapılandırılmış olan ideal kimlik formlarının merkezi bir rol üstlendiği anlatısal kimlik sunumu bireyleri belirli koşullarda anlatısal özdeşleşmeye sevk edebilmektedir.⁷⁵ Bu noktada görelî yoksunluk ve benlik algılarının etkisi gözlemlenebilmektedir.

İlk olarak, Ted Gurr tarafından kavramsallaştırılan görelî yoksunluk algısı düzleminde değerlendirildiğinde, bireylerin, sahip oldukları sübjektif adaletsizlik, eşitsizlik, ayrımcılık vb. olumsuz algılar⁷⁶ anlatısal özdeşleşmeye yönelimde etkili olabilmektedir. Diğer yandan,

⁷² Paul Tompkins, *a.g.e.*, 11, 12.

⁷³ Bakan, Büyükbeşe, Bedestenci, *a.g.e.*, 74.

⁷⁴ Moyer-Gusé, Dale, *a.g.m.*, 4-8.

⁷⁵ Vassilieva, *a.g.e.*, 129-132.

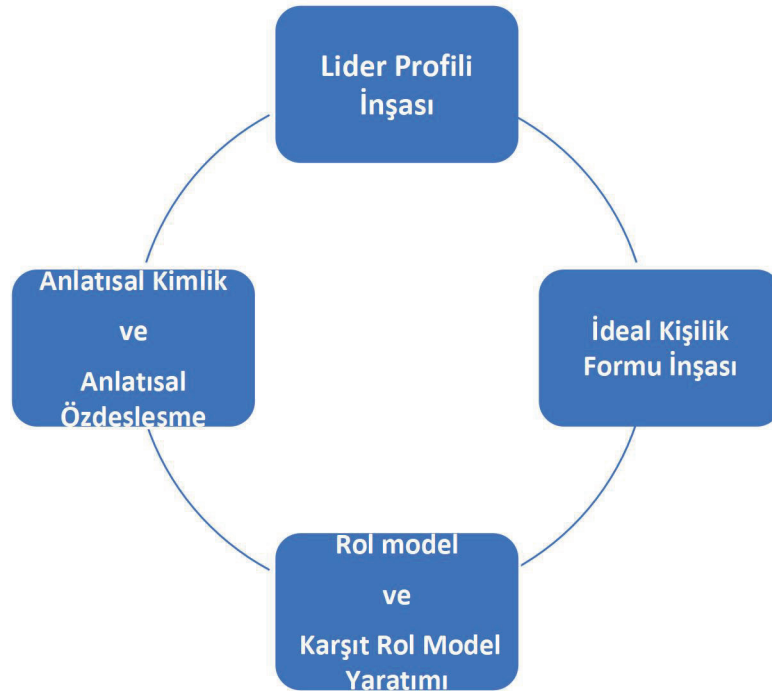
⁷⁶ Ted Robert Gurr, *Why Men Rebel?*, (Princeton: Princeton University Press, 1970), 25,26.

bireylerin gerçek benlik-ideal (arzulanan) benlik ikileminde⁷⁷, gerçek benlikten rahatsızlık ve ideal benlik algısına ulaşma gayreti; Kruglanski ve arkadaşları tarafından radikalleşmenin temel bileşenlerinden bir tanesi olarak kabul edilen “önem arayışı” (quest for significance)⁷⁸, bireyi anlatsal özdeşleşmeye yönlendiren bir diğer saik niteliğindedir. Bu etkiler, bireylerin, yaşadıkları özdeşleşmeler doğrultusunda terör örgütlerine aktif katılım göstermelerine veya terör örgütlerinin sempatisini haline gelmelerine zemin oluşturabilmektedir. Bu çerçevede, söz konusu faktörler bireylerin, terör örgütlerinin bireysel anlatıları bağlamında;

- Terör örgütü tarafından inşa edilen iç grup tanımlaması ve iç gruba dair sorun tespitleri ile özdeşleşmelerini
- Terör örgütleri tarafından rol model olarak sunulan kişi ve figürler ile özdeşleşmelerini
- Terör örgütü lideri ve kendileri arasında “lider-takipçi” özdeşleşmesinin ortaya çıkmasını
- İdeal benlik algısı ile terör örgütünün ideal kişilik formu arasında özdeşlik kurmalarını
- Kurban psikolojisi ve pasif konumdan uzaklaşarak “kahraman” benliğe ulaşabilmeye yönelmesini sağlayabilmektedir.⁷⁹

Terör Örgütlerinin Bireysel Anlatıları ve Özellikleri

⁷⁷ Robert A. Baron, Donn Byrne, Jerry Suls, *Exploring Social Psychology*, (New Jersey: Allyn and Bacon, 1989), 68, 69.

⁷⁸ Kruglanski, Belanger, Gunaratna, *a.g.e.*, 25, 26.

⁷⁹ Bert Suykens, “Maoist Martyrs: Remembering the Revolution and Its Heroes in Naxalite Propaganda (India)”, *Terrorism and Political Violence*, C.22, S.3, (2010): 383-387.

6. Terör Örgütlerinin Anlatılarında Özel Boyutlar

Terör örgütlerinin anlatılarını oluşturan ana bileşenler, genel geçer bir çerçeve oluştururken standart bir yapı ve görünüm de sunmaktadırlar. Buna karşın, oluşan standart yapı ve görünüm, terör örgütlerinin ayırım ve farklılık unsurları doğrultusunda farklı içerikler ile şekillenmektedirler. Bu noktada, terör örgütlerinin ideolojik motivasyon ve ölçek farklılıkları belirleyici faktörler niteliğindedir. Bu bağlamda, örnek olarak, etnik-ayrılıkçı, sol ve dini referanslı terör örgütlerinin anlatı anatomileri standart bir yapı arz etmekle birlikte içerik bağlamında ciddi biçimde farklılaşmaktadırlar. Aynı şekilde, yerel veya bölgesel ölçekli bir terör örgütü ile uluslararası ölçeğe sahip bir terör örgütünün söz konusu bu nitelikleri anlatılara doğrudan etki edebilmektedir.⁸⁰ Bu açıdan değerlendirildiğinde, terör örgütlerinin anlatı bileşenleri arasında, ideolojik motivasyona ve ölçeğe bağlı olarak, baskınlık ve merkezi önem sıralaması da oluşabilmektedir. Örneğin, uluslararası ölçekli ve dini referanslı bir terör örgütünün anlatısında, meta anlatı daha baskın bir konuma sahip olabilirken, yerel veya bölgesel ölçekli etnik-ayrılıkçı bir terör örgütünün anlatısında siyasal veya stratejik anlatı daha merkezi bir önem taşıyabilmektedir.⁸¹ Bu durumun temelinde, ideolojik motivasyonların ve örgütsel ölçeğin, anlatıları oluşturan konumlandırma, tanımlama ve argümanlaştırmalar üzerindeki belirleyici etkisi yer almaktadır. Bu bakımdan, terör örgütlerinin anlatılarının daha net biçimde anlaşılabilmesi adına özel farklılaşma noktalarının açıklanması önem taşımaktadır.

⁸⁰ Kilberg, *a.g.m.*, 812-814.

⁸¹ *a.g.m.*, 812-814.

*	Yerel	Bölgesel	Uluslararası	Küresel
Etnik-Ayrılcıkçı	F Terör Örgütü (Stratejik ve Bireysel Anlatı Baskın)	A Terör Örgütü (Siyasal ve Stratejik Anlatı Baskın)		
Sol		G Terör Örgütü (Siyasal ve Stratejik Anlatı Baskın)	B Terör Örgütü (Meta Anlatı Baskın)	
Aşırı Sağ	D Terör Örgütü (Siyasal Anlatı Baskın)			
Dini Referanslı			E Terör Örgütü (Siyasal ve Stratejik Anlatı Baskın)	C Terör Örgütü (Meta ve Siyasal Anlatı Baskın)

Bu bağlamda, ilk olarak dini motivasyonlu terör örgütleri ele alındığında, meta anlatılarda, dünya ve insanlık tarihine dair açıklama ve anlamlandırmaların, esas alınan dini görüşün veya yorumların etkisiyle belirlendiği görülebilmektedir. Dini motivasyonlu terör örgütleri, seçili okuma ve eklektik bakış açısıyla, esas aldıklarını iddia ettikleri dinin yaklaşımı olarak sundukları perspektif doğrultusunda, dünya ve insanlık tarihini ve gelişimini, “inanmayanlar ve inanamayanlar” ile bu geniş gruplara özgü ve ilişkili olgu, norm, değer veya kabuller arasındaki çatışma olarak ele almaktadırlar.⁸² Bu çerçevede, dini motivasyonlu terör örgütleri, ölçekleri ile uyumlu biçimde, meta anlatılarda yer verilen ve geniş grup kimlikleri çerçevesinde konumlandırılan iç grup-dış grup tanımlamalarını siyasal anlatılara doğrudan yansıtabilmektedirler. Bu noktada, uluslararası ölçeğe sahip olan dini motivasyonlu terör örgütleri, bu duruma en net örneği sunmaktadırlar. Söz konusu terör örgütleri, meta anlatılar

⁸² Mark Juergensmeyer, *Terror in the Mind of God: The Global Rise of Religious Violence*, (California: University of California Press, 2000), 4-10.

kapsamında konumlandırılan geniş iç grup tanımlamalarını siyasal anlatılarda kendisini gösteren “biz” kimliğine doğrudan atfetmekte; bu kapsamda “biz” kimliğine dair “temsilcilik, koruyuculuk, öncülük” gereksinimine dair iddialarını da uluslararası ölçek dahilinde geliştirmektedir.⁸³ Benzer biçimde, siyasal anlatılar kapsamında tanımlanan yer kimliği, sorun kalıpları ve çözüm modeli de bu doğrultuda şekillendirilmekte ve küresel bir boyutta ifade edilmektedir. Örneğin, El-Kaide ve DEAŞ terör örgütlerinin anlatılarında, dünya ve insanlık tarihi, iç grup olarak tanımlanan “Müslümanlar” ve “kafirler” ile “Müslümanların değer, norm ve yapıları” ve “kafirlerin değer, norm ve yapıları” arasındaki mücadele biçiminde sunulmaktadır.⁸⁴ Bununla birlikte, “Müslümanların” ve bu topluluk ile bağdaştırılan değer, norm veya yapıların “tehdit ve saldırı” altında olduğuna yönelik argümanlar ile tasarlanan sorun tespitleri karşısında “küresel cihad” formülü ideal ve mutlak çözüm modeli olarak tasvir edilmektedir.⁸⁵ Bu noktada, iç grup olarak tanımlanan “Müslümanların”, İslam tarihinin bir bölümünü ifade eden “asr-ı saadete dönüş” doğrultusunda söz konusu çözüm modeline aktif destek sunması “dini bir vecibe” olarak ve hedef olarak sunulabilmektedir.⁸⁶

Diğer yandan, uluslararası ölçekli dini motivasyonlu terör örgütlerinin yanı sıra bölgesel ve yerel ölçekli dini motivasyonlu terör örgütleri değerlendirildiğinde ise kısmi farklılıklar kendisini göstermektedir. Buna göre, yerel ve bölgesel ölçekli dini motivasyonlu terör örgütleri, meta anlatılar bağlamında, uluslararası ölçekli dini motivasyonlu terör örgütlerinde gözlemlendiği gibi, esas alınan dini görüşler; dünya ve insanlık tarihine ve gelişimine ilişkin perspektif, geniş grup kimlikleri temelli iç grup-dış grup tanımlamaları aynı şekilde benimsemektedirler. Buna karşın, siyasal anlatılarda ise, grup kimliklerinin tanımlamaları, “temsilcilik, koruyuculuk, öncülük” iddiaları, yer kimliği atıfları, sorun tespitleri ve çözüm modeli sunumları farklılaşmaktadır. Buna göre, yerel ve bölgesel ölçekli dini motivasyonlu terör örgütleri, spesifik ve nispi olarak daha dar bir fiziki alandaki dini topluluğu iç grup ve “biz” olarak konumlandırmakta, sorun tespitini bu topluluk üzerinde yoğunlaştırmakta, bu topluluğun “temsilciliği, koruyuculuğu, öncülüğü” iddiasını benimsemekte, yer kimliğini ilgili alanlarla sınırlandırmakta ve çözüm modeli ve tasavvurunu ise ilgili biçimde nispi olarak dar bir alan kapsamında şekillendirmektedirler. Örneğin, Afrika’da, bölgesel düzeyde faaliyet gösteren El-Şebab ve Lord’s Resistance Army (LRA) terör örgütleri, söz konusu anlatı

⁸³ Jessica Stern, *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill*, (Perfect Bound, 2003), 147.

⁸⁴ Alex P. Schmid, *Challenging the Narrative of the “Islamic State*, (Hague: The International Centre for Counter Terrorism, 2015), 2-10.

⁸⁵ Alex Schmid, *Al-Qaeda’s “Single Narrative” and Attempts to Develop Counter-Narratives: The State of Knowledge*, (Hague: The International Centre for Counter Terrorism, 2014), 15.

⁸⁶ Alstair Reed, Jennifer Dowling, “The Role of Historical Narratives in Extremist Propaganda”, *Defense Strategic Communications*, 4, (2018): 79-103.

biçimlerini yansıtan yapıları örneklerken⁸⁷⁸⁸, Pakistan’da faaliyet gösteren Sipahi Sahabe ve ABD’de faaliyet gösteren Army of God terör örgütleri ise bu yapıların yerel ölçekli örneklerini yansıtmaktadırlar.

Öte yandan, stratejik anlatılar boyutunda değerlendirildiğinde, dini motivasyonlu terör örgütleri açısından dikkat çeken temel öznel nitelik, terör örgütünün kendisine atfettiği örgütsel imaj ve kimliğin, meta anlatılar ve siyasal anlatılar çerçevesinde ortaya konan “dini dava” ile özdeşleştirilmesidir. Buna göre, dini motivasyonlu terör örgütleri, ilgili örgütü “dine hizmet aracı/alani” olarak konumlandırırken bu örgüte yönelik destek sunumunu ise “dini bir vecibe” olarak sunmaktadırlar.⁸⁹ Bununla birlikte, yine örgütsel imaj ve kimlik bağlamında, dini motivasyonlu terör örgütleri, ilgili dini topluluğun “temsilciliği, koruyuculu, öncülüğü” işlevlerinin de söz konusu terör örgütü tarafından yerine getirildiğine yönelik algı inşasına başvurumaktadırlar. Son olarak, bireysel anlatılar boyutunda ise dini motivasyonlu terör örgütleri, lider profiline “kutsiyet” atıfları, liderin belirli tarihsel-dini figürler ile özdeşleştirilmesi, örgüt militanlarının “dine hizmet adına mücadele yürüten” “şehitler” veya kahramanlar” biçiminde rol model olarak sunumları kendisini göstermektedir. Bununla birlikte, ideal kişilik formu tasarımı bağlamında ise mevcut kişilik formu tanımlamalarını “inançsızlar” ve “inançsızların değeri norm ve yapıları” aracılığıyla “aldatılmış, yanıltılmış, bilinçsizleştirilmiş bireyler” şeklinde ortaya koyan dini motivasyonlu terör örgütleri, ideal kişilik formlarını ilgili terör örgütünün argümanlarını içselleştiren; bu yolla “dinin gerekliliklerini yerine getiren bireyler” biçiminde inşa etmektedirler.⁹⁰

İkinci olarak, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin, anlatı bileşenlerine ilişkin öznel belirleyicilikleri değerlendirildiğinde, meta anlatılar çerçevesinde büyük oranda sosyalist düşüncenin sunduğu paradigmanın esas alındığı, dünya ve insanlık tarihini bu çerçevede değerlendirildiği görülebilmektedir. Buna göre dünya ve insanlık tarihi, iki ana sınıfın (burjuva-proleterya) mücadelesi ve bu mücadelede zarar gören ulus ve ulus-altı yapıların mağduriyetleri ile şekillenmektedir. Bu durum etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin kendilerini “sosyalist örgüt” karakteri ile sunmalarını veya bu terör örgütlerinin “sosyalist örgüt” biçiminde algılanabilmesini beraberinde getirebilmektedir. Fakat sosyalist düşünce ve doktrinler, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerini yalnızca, meta anlatılar kapsamında; geniş grup

⁸⁷ Anthony Vinci, “Existential Motivations in the Lord's Resistance Army's Continuing Conflict”, *Studies in Conflict & Terrorism*, C.30, S.4, (2007): 337-352.

⁸⁸ Mohammed Ibrahim Shire, “Provocation and Attrition Strategies in Transnational Terrorism: The Case of Al-Shabaab”, *Terrorism and Political Violence*, C.35, S.4, (2023): 945-970. 945-970,

⁸⁹ Stern, *a.g.e.*, 237.

⁹⁰ Juergensmeyer, *a.g.e.*, 216-220.

kimlikleri, dünya ve insanlık tarihi ile gelişimine dair tanımlama ve konumlandırmalar dolayısıyla etkilemektedir. Bu etki, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin, siyasal anlatılarında bir zemin oluşturması adına “ezilen ulus altı yapılar, ezilen etnik gruplar” tanımlamalarında net bir karşılık bulmaktadır.

Buna göre, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin siyasal anlatılarında meta anlatıların yerele uyarlanması iddiası ve glocalize nitelik çerçevesinde iç grup-dış grup tanımlamaları, sorun tespitleri ve çözüm modeli ortaya konmaktadır. Bu noktada iç grup-dış grup ayrımı, ilgili etnik grup ve etnik gruba yönelik saldırıların faili olarak konumlandırılan kesimler biçiminde belirlenmektedir.⁹¹ Diğer yandan, iç grup olarak tanımlanan topluluğun yaşadığı tarihsel sorunlar, sömürgeciliğe maruziyet argümanları, yoksunluk-yoksulluk-adaletsizlik, belirli alanların tarihsel “yurt-vatan” olarak tanımlanması, sorun tespiti ve yer kimliği atıflarının da genel çerçevesini belirlemektedir.⁹² Bu bağlamda, “yurt-vatan” olarak tanımlanan belirli alanların “sömürgeciler tarafından işgal veya gasp edilmiş mekânlar” olarak konumlandırılması, etnik topluluğa ilişkin diğer sorun tespitleri ile birlikte, terör örgütü tarafından öngörülen mutlak ve ideal çözüm modelinin de inşa edildiği zemini oluşturmaktadır. Söz konusu çözüm modeli ise “etnik topluluk üzerindeki sömürgecilik ve baskının ortadan kaldırılması” ile “sömürge-işgal altında bulunan veya gasp edilmiş olan toprakların kurtarılması” hedeflerinin bileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu noktada yerel ve bölgesel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütleri arasında farklılık söz konusu olmaktadır. Buna göre, bölgesel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütleri, “temsilcilik, koruyuculuk, öncülük” iddialarının odağı olan ilgili etnik grubun birden fazla ülkenin veya siyasi-idari yapının sınırları içinde yaşaması dolayısıyla irredantist bir yaklaşımla “birleşme ve birlikte kurtuluş” stratejisine yönelim göstermektedirler. Buna karşın, yerel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütleri ise belirli bir ülke sınırları içerisinde ilgili etnik grubun egemenliğinde olacak belirli bir alanın yaratılmasını ana hedef olarak benimsemektedirler.⁹³

Etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin anlatılarında kendisini gösteren söz konusu öznel boyutlar ve farklılık noktaları IRA, ETA ve Tamil Kaplanları terör örgütleri örneğinde açık biçimde gözlemlenebilmektedir. Bu kapsamda, IRA ve ETA terör örgütleri ele alındığında, “ezilen ulus-etnik grup, sömürge ulus” kavramsallaştırmalarına dayalı iç grup tanımlaması ortaya

⁹¹ Daniel Byman, “The Logic of Ethnic Terrorism”, *Studies in Conflict & Terrorism*, C.21, S.2, (1998): 156-158.

⁹² *a.g.m.*, 156-158.

⁹³ Antonio Elorza, “Sabino Arana and the Dynamics of ETA Terrorism”, *Pathways out of Terrorism and Insurgency: The Dynamics of Terrorist Violence and Peace Processes*, ed. L. Sergio Germani, D. R. Kaarthikeyan, (New Dawn Press, 2005), 238, 241.

koyarak “İrlandalı” ve “Bask” kimliklerin bu bağlamda konumlandıkları görülmektedir.⁹⁴ Bununla birlikte, “İrlandalı” ve “Bask” kimlikleri ile tarihsel olarak bu kimliklerle özdeşleştirilen “İrlanda” ve “Bask yurdu”nun işgal ve sömürge altında olduğuna yönelik argümanlar ortaya konmaktadır. Bu doğrultuda, “İrlandalı” ve “Bask” halklarının “işgal ve sömürgecilikten kurtarılması”, İrlanda ve Kuzey İrlanda’nın birleşiminin sağlanması, benzer biçimde İspanya ve Fransa sınırlarının bir bölümünü kapsayan Bask yurdunun “özgürleştirilmesi” ve “esas sahiplerinin egemenliğine girmesi” hedefleri çözüm modeli olarak sunulmaktadır. Bu noktada, aynı anlatı niteliklerini yansıtan Tamil Kaplanları terör örgütü ise yalnızca Sri Lanka ülkesinin belirli bir bölümünde Tamillerin egemen olacağı bir alanın yaratımını hedeflemekte ve bu açıdan IRA ve ETA’dan ölçek bağlamında farklılaşmaktadır.⁹⁵

Siyasal anlatılar bağlamında gözlemlenen bu benzerlik ve farklılık noktaları stratejik anlatılar çerçevesinde de görülmektedir. Bu bağlamda, benzerlik ve ortaklık noktaları açısından, yerel ve bölgesel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin tümünü kapsayacak biçimde, ilgili örgütün, etnik grup için öngörülen ideal siyasi çözüm modelinin uygulayıcısı, etnik grubun “yegane temsilcisi, koruyucusu ve öncüsü”, “tarihsel yurt-vatanın yegane savunucusu” imajları ile anıldığı görülebilmektedir. etnik grubun tarihsel şartlarından doğan doğal bir hareket olarak konumlandırılmaktadır.⁹⁶ Diğer yandan, siyasi anlatıda öngörülen konumlandırmalar çerçevesinde iç grubun mutlak surette örgüt ile özdeşleşmesi, örgüte destek sunması, dış grup/düşmanlara; değerlerine, normlarına, yapı ve kurumlarına karşı mücadele içinde olması da gereklilikler olarak anlamlandırılmaktadır.⁹⁷

Bununla birlikte, yerel ve bölgesel etnik-ayrılıkçı terör örgütleri arasında, “temsilcilik, koruyuculuk, öncülük” imajlarının kullanımı bağlamında nispi bir farklılık söz konusu olmaktadır. Yerel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütleri, ilgili etnik topluluğun “temsilciliği, koruyuculuğu ve öncülüğü” imajlarını belirli bir ülke içinde yaşayan etnik grup ile sınırlı tutarken, bölgesel ölçekli etnik-ayrılıkçı terör örgütleri ise birden fazla ülke sınırları içinde yerleşik bulunan ilgili etnik topluluğa yönelik olarak bu imajları ön plana çıkarmaktadır.

⁹⁴ Pablo Mendez, “Between Baque Country and Northern Ireland: Imagination or Fantasy”, *Pathways out of Terrorism and Insurgency: The Dynamics of Terrorist Violence and Peace Processes*, ed. L. Sergio Germani, D. R. Kaarthikeyan, (New Dawn Press, 2005), 283-284.

⁹⁵ Ahmed Salah Hashim, “Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)”, *Routledge Handbook of Terrorism and Counterterrorism*, ed. Andrew Silke, (New York: Routledge, 2019), 341.

⁹⁶ Ignacio Sánchez-Cuenca, “The Dynamics of Nationalist Terrorism: ETA and the IRA”, *Terrorism and Political Violence*, C.19, S.3, (2007): 291.

⁹⁷ Fernando Reinares, “Nationalist Separatism and Terrorism in Comparative Perspective”, *Root Causes of Terrorism: Myths, Reality And Ways Forward*, ed. Tore Bjorgo, (New York: Routledge, 2005), 120,121.

Bireysel anlatı boyutunda ele alındığında, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinde, lider profili inşasında “etnik grubun yegane lideri/önderi” imajı sıklıkla kendisini gösterirken, tarihsel figürlerin rol model olarak sunumu ise daha yoğun bir biçimde kullanılmaktadır. Bununla birlikte, terör örgütü militanları etnik grup ile özdeşleştirilmekte ve “halkı/kimliği için mücadele eden kahraman” veya “şehit” retorikleri sıkça kendisini göstermektedir. Diğer yandan, etnik-ayrılıkçı terör örgütlerinin bireysel anlatıları çerçevesinde “sömürgeciler” ve “sömürgeci değerler ve bilinç” doğrultusunda “kimliksizleştirilmiş bireyler” retoriği ile kişilik sorunu tespiti yapılmaktadır.⁹⁸ Buna karşın ideal kişilik formuna erişimin ise terör örgütü tarafından sunulan argümanların kabulü ve terör örgütüne aktif destek ile mümkün olduğuna dair bir tasavvur yaratılmaktadır.

Üçüncü olarak sol ideolojik motivasyona sahip terör örgütlerinin anlatıları incelendiğinde, meta anlatılar kapsamında, sosyalist ideologların ve teorisyenlerin ortaya koydukları insanlık ve dünya tarihi ve gelişimine ilişkin argümanların ve çözümlemelerin esas alındığı görülmektedir. Buna göre söz konusu terör örgütleri açısından dünya ve insanlık tarihi, egemen-ezilen sınıflar arasındaki bir mücadele ve sınıf çatışması ile şekillenmekte ve bu diyalektik çerçevesinde gelişim göstermektedir.⁹⁹ Söz konusu bu mücadelenin, emperyalist ülkeler, burjuva sınıfı ve sömürge ülkeler, emekçiler, proletarya arasında olarak konumlandırılan birimler arasında gerçekleştiğini savunan sol terör örgütleri, sorun tespiti bağlamında bu mücadeleye kaynaklık eden eşitsizlik, adaletsizlik, yoksulluk, baskı ve sömürü olgularını öne çıkarmaktadırlar. Bu noktada meta anlatılar çerçevesinde öngörülen çözüm modeli ise sosyalist devrim olarak belirlenmektedir.¹⁰⁰

Siyasal anlatılar bağlamında ele alındığında ise sol terör örgütleri, kendilerini evrensel düzeyde emekçilerin ve proletaryanın sosyalist mücadele temsilcisi olarak konumlandırırken, esas olarak faaliyet yürütülen ülkenin sosyo-politik koşulları çerçevesinde belirli tanımlamalar ortaya koymaktadırlar. Buna göre sol terör örgütleri, faaliyet yürüttükleri bu ülkelerdeki sosyo-politik durumu egemen-ezilen sınıflar arasındaki mücadele biçiminde tanımlarken bu çerçevede iç grup dış grup ayrımını da ortaya koymaktadır.¹⁰¹ Bu ayrıma göre, “X ülkesi halkı, X halkı, X ülkesinin emekçi halkı” gibi farklı adlandırmalar ile ezilen sınıf kategorisi iç grup olarak konumlandırılırken, “X ülkesi faşist rejimi, X burjuvazisi” vb. adlandırmalar ise egemen sınıf konumlandırmasını oluşturmaktadır. Bununla birlikte sol terör örgütleri, egemen

⁹⁸ Byman, *a.g.m.*, 154-160.

⁹⁹ Waldmann, *a.g.e.*, 156-159.

¹⁰⁰ *a.g.e.*, 156-159.

¹⁰¹ Jason Heeg, “The Shining Path’s Employment of Psychological Warfare During its Terrorism Campaign in Peru, 1970-1992”, *Special Operations Journal*, C.3, S.2, (2017):112, 114.

sınıf konumlandırmasında, ilgili ülke yönetimi ile diğer bir ülkenin ilişkisini ön plana çıkararak ilgili yönetimi “kukla, sömürge aracı” olarak da tanımlayabilmektedir. Bununla birlikte yer markalama ve yer kimliği atfı bağlamında incelendiğinde, sol terör örgütlerinin, faaliyet yürüttükleri ülkeleri bütünsel biçimde “evrensel proletaryanın yurdu” ve aynı zamanda “X ülkesi emekçilerinin yurdu, X halkının yurdu” biçiminde tanımladıkları ve konumlandıkları görülmektedir. Son olarak, sol terör örgütleri, sorun tespiti ve çözüm modeli sunumu bağlamında ise, meta anlatılarda öngörülen sorun kalıplarını ve sosyalist devrim modelini esas almaktadırlar. Buna göre, meta anlatılarda öngörülen çelişki ve sorunlar, ilgili ülkeye ve iç grup-dış grup konumlandırmalarına uyarlanarak, söz konusu ülkede sosyalist siyasal düzenin oluşturulması ideal çözüm modeli olarak sunulmaktadır.

Stratejik anlatı bağlamında ele alındığında sol terör örgütlerinin, kendilerini ilgili ülkede “ezilen sınıf” olarak tanımladıkları topluluğun öncüsü, temsilcisi ve koruyucusu olarak konumlandıkları görülmektedir. Bu örgütsel imaj ve kimlik aynı zamanda terör örgütünün evrensel proletaryanın bir parçası olarak sunulması ile sentezlenmektedir. Bununla birlikte, sol terör örgütlerinin stratejik anlatıları, ölçek ve doktrin bağlamında farklılaşabilmektedir. Buna göre bazı örgütler Leninist örgüt teorisi doğrultusunda örgütün, faaliyet yürütülen ülkede mutlak öncülüğünü esas alırken, diğer bazı örgütler ise daha esnek ve merkeziyetçi anlayıştan uzak bir yaklaşımı benimseyebilmektedirler. Diğer yandan sol terör örgütleri, sosyalist yaklaşım içerisinde farklı doktrin ve fraksiyonlar ekseninde de farklılaşabilmekte; klasik Marxist doktrin, Leninist doktrin, Maoist doktrin ve şehir gerillası doktrinleri arasındaki farklılıklar örgütsel kimliğin belirlenmesine etki edebilmektedir. Bu çerçevede, Kolombiya’da Kolombiya emekçi ve ezilenlerinin temsilciliği, koruyuculuğu ve öncülüğü iddiası ile faaliyet yürüten FARC terör örgütü Leninist örgüt teorisi doğrultusunda bir yapılanma ve strateji kendisini gösterirken¹⁰², Peru’da Peru halkının öncülüğü, temsilciliği ve koruyuculuğu ile sosyalist devrim hedefi doğrultusunda faaliyet gösteren Aydınlık yol terör örgütü Maoist doktrin ve strateji¹⁰³, Almanya’da faaliyet gösteren Kızıl Ordu Fraksiyonu terör örgütü ise şehir gerillası ve esnek-hücre tipi strateji doğrultusunda varlık göstermişlerdir.¹⁰⁴ Sol terör örgütlerinin bireysel anlatıları incelendiğinde ise lider profili inşasında örgüt liderlerine kült lider profili atfedildiği; sosyalist ideologlar ve teorisyenler arasına konumlandırıldığı görülmektedir. Diğer yandan, ideal kişilik formu inşasında ise “sosyalist bilinç ve ahlak” argümanını esas alan sol terör örgütleri, bireylerin, kapitalist ve emperyalist

¹⁰² Garry Leech, *The FARC: The Longest Insurgency*, (Nova Scotia: Fernwood Publishing, 2011), 21, 22, 23.

¹⁰³ Heeg, *a.g.m.*, 112.

¹⁰⁴ Wright, *a.g.e.*, 39-40.

anlayışların etkileri ile yanlış bilinç biçimlerini benimsedikleri, kendilerinin ise bu yanlış bilinç biçimlerinin yerine sosyalist bilinç ve ahlakın; bu doğrultuda şekillenen ideal kişilik formunun ortaya konmasında başat aktörler oldukları savunulmaktadır.

Son olarak, aşırı sağcı terör örgütlerinin anlatıları değerlendirildiğinde, meta anlatılar bağlamında dünya ve insanlık tarihi, ırklar, uluslar veya etnik (etno-dini kimlikler dahil) kimlikler arasındaki sürekli bir çatışma, rekabet ve egemenlik mücadelesi olarak açıklanmaktadır. Sosyal darwinizm anlayışının yoğun biçimde etkilediği bu meta anlatı çerçevesine göre, her bir ırk, ulus veya etnik kimlik mutlak güce ulaşarak ve diğer ırk, ulus veya etnik gruplara üstünlük sağlayarak güvenliğini sağlayabilmekte ve varoluşunu teminat altına alabilmektedir.¹⁰⁵ Bu nedenle kimlikler arasında varoluşsal çatışma kaçınılmaz bir biçimde kendisini göstermektedir. Zenofobi bu bağlamda, aşırı sağ terör örgütlerinin anlatılarında ana dinamiklerden bir tanesi olarak karşılık bulmaktadır. Buna göre, herhangi bir ırk, ulus veya etnik kimlik, hayatta kalma motivasyonu ve hedefi ile diğer ırkları, ulusları veya etnik kimlikleri yok edebilecek kapasiteye; onlarla ayrışacak ve kendisini onlardan koruyacak kapasiteye sahip olmalıdır.¹⁰⁶ Bu kapasiteden yoksunluk ise, diğerleri ile temas etmek asimilasyon ve yok oluş tehdidi biçiminde konumlandırılmaktadır.

İkinci olarak, aşırı sağ terör örgütlerinin siyasal anlatılarında iç grup kimliği doğal olarak esas alınan ırk, ulus veya etnik kimlik temelinde tanımlanmaktadır. Buna karşın dış grup ise diğer tüm ırkları, ulusları veya etnik kimlikleri kapsayabilmektedir. Bu noktada belirli bir topluluk ve kimlik yakın tehdit biçiminde konumlandırılarak “öncelikli öteki” tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte, siyasal anlatı çerçevesinde yer kimliği atfı ve yer markalama son derece önemli bir konuma sahiptir.¹⁰⁷ Bu bağlamda, tarihsel yurt-vatan biçimindeki yer kimliği atıfları sıklıkla kendisini göstermektedir. Bununla birlikte, tarihsel yurdun işgali-gaspı veya işgal/gasp tehdidi argümanları bu atıflara eşlik edebilmektedir. Sorun tespiti bağlamında da kendisini gösterebilen bu perspektife göre, dış grup ve düşman olarak konumlandırılan diğer ırkların, ulusların veya etnik kimliklerin, iç grubu; fiziksel varlığını, kültürünü ve kimliğini, kaynaklarını ve tarihsel yurduna yönelik tehdit oluşturduğu öne sürülmektedir. Buna paralel olarak çözüm modeli olarak ise söz konusu unsurlarla şiddet yolu ile mücadele ederek bu unsurları etkisizleştirmek ve tarihsel yurt olarak tanımlanan alanda saf bir topluluk egemenliği

¹⁰⁵ Leonard Weinberg, “Violence by the Far Right: The American Experience”, *Extreme Right Wing Political Violence and Terrorism*, ed. Max Taylor, Donald Holbrook, P.M. Currie, (New York: Bloosbury Publishing, 2013), 19-22.

¹⁰⁶ Øyvind Bugge Solheim, “Right-wing Terrorism and Out-group Trust: The Anatomy of a Terrorist Backlash”, *Terrorism and Political Violence*, C.32, S.6, (2020): 1213.

¹⁰⁷ Amber Hart, “Right-Wing Waves: Applying the Four Waves Theory to Transnational and Transhistorical Right-Wing Threat Trends”, *Terrorism and Political Violence*, C.35, S.1, (2021): 4-10.

oluřturmak olarak belirlenmektedir.

Stratejik anlatı kapsamında aşırı sağ terör örgütleri kendilerini iç grup olarak tanımlanan topluluğun öncüsü, temsilcisi koruyucu olarak konumlandırırlar. Bu noktada, aşırı sağ terör örgütlerine özgü bir biçimde, örgütsel kimlik ve imaj bağlamında kendisini gösteren öncü, temsilci ve koruyucu arketipleri arasında koruyuculuk imajının daha fazla ön plana çıkarıldığı görülebilmektedir. Bu durum, aşırı sağ terör örgütlerinin, iç grubun varlığına yönelik sürekli ve mutlak tehdit algısı temelinde örgütlenmesine dayanmaktadır. Bu algı doğrudusunda kendilerini, iç grubun yok olmasını engelleyen ve varlığını korumasını temin eden güç olarak sunan aşırı sağ terör örgütleri, diğer yandan iç grubun gelişimi ve daha yüksek standartlara ulaşması bakımından kendilerini öncü olarak konumlandırmaktadırlar. Son olarak, bireysel anlatıları çerçevesinde tarihsel figürleri sıklıkla öne çıkaran aşırı sağ terör örgütleri bu kapsamda lider profili inşası yerine rol modeller ve ideal kişilik formu inşasına daha fazla önem vermektedirler.

SavunmaTR®